

СПОРТ

Лакха толам гойташ ва,
«Ади-Ахмад» яхача клубера
Бларахой Исмаилал

16

Газет арадувл 1923-ча шера
майтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

№21 (12698)
Абтинга
бутт,
12 ди, 2025 шу

12+

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

БОКЪОНАШ ЛОРАЯР

Республикерча
воккхагІа волча
тохкама болхлочунна
Дзейтанаькъан ХІарона
керда ціи елар

5

НАЪХА ХЪАШТАШ

Республикера
подстанцеш тоае 22 млн
сом ахча хьожадергда
Россеташа

6

КУЛЬТУРА

Якуте баркал
кхайкадир
Калининградерча
ГІалгІай НКА

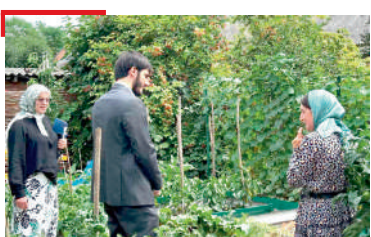
10

ДЕГІААХАР

Южни яхача ГІалгІай
юрта, кІимарса бетта
хьалхара берий беш
хьаелларгьа

11

ЮРТБОАХАМ

ТолашагІа йола
доалахьара бешамаш
ярашта, доккха ахчан
совгІаташ дергда

15

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

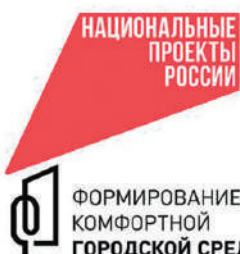
www.serdalo.ru

4

ВСЕРОССИЙСКОЕ ГОЛОСОВАНИЕ ПО
ВЫБОРУ ОБЪЕКТОВ ДЛЯ БЛАГОУСТРОЙСТВА
С 21 АПРЕЛЯ
ПО 12 ИЮНЯ 2025 ГОДА

ZAGORODSREDA.GOSUSLUGI.RU

#ГОРОДА
МЕНЯЮТСЯ
ДЛЯ НАС

Къаман
проектех долча
бартчѳоагѳамий
87% кулгаш
яздаъ да

Аькхенаькъан Марем

Къаман проекташ йоар-
жаяра болх лакхача бо-
араме дѳахьош ба тахан
мехка. 3 млрд 602 млн
сомах латта контракташ
чѳоагѳаьй. 2025-ча ше-
рарча дерригача руз-
къан тѳара 87% я уж.
Кассови оагѳонцара болх
дѳабахьар тахан 1 млрд
532 миллионга кхоачаш
да, цох хул 37%. Россе
юкьарча боарамга дил-
лача, дикка дѳабодаш ба
из болх вайцига.

«Экологи» яхача къаман
проектага гѳолла 81,4% руз-
къа дѳадахад, мехкара юкь-
ара боарам 26,5%-тѳа лат-
тача хана. Кхыйола проек-
таш йоаржаяр а иштта дика
дѳадодаш да республике.

«Дѳаьха, кадай вахар»
яхача программага гѳолла
дѳадахар 55,8% ахча да
(мехка - 39, 3%), хѳаьта
«Саг чувоацаш, гѳетташ
дола гѳирсаш» яхача проек-
те из гѳулакх 60,0% тѳа латт
Россерча 31,2% духьала.
Тѳехьаюсарех яц «Дезал»,
«Вахаре эшараш», «Ту-
ризм» яха проекташ а. Вай
Мехкадас Келаматанаькъан
Махьмуд-ѳаьлас белгалдир,
укх шера дѳаяхьа лерхѳача
кхетаченаша наьха вахара
хьал тоадарал совгѳа, дѳахо
дѳайодача хана эша чѳоагѳа
лард йолларгхиларех.

«Къаьстта йоккха
терко лоаттаю оаха ваха-
ра оагѳонца дувзаденна-
рашта, экологѳеца, маши-
нашца дувзаденнарашта.
Наьха вахара хьал тоада-
ра тѳехьа лоархѳаме моттиг
дѳалоацаш йола оагѳонаш я
уж», - аьлар вай Мехкадас,
цу балхах дувцаш.

Наьха уйла еш хилар

Бусалба цѳайш дездеча деношка, доккха сагѳаш ду вай Мехкадас

Курскенаькъан Ибрахѳим

Тхьовра денз, вѳаший гѳо
деш, хьадоагѳача вай къа-
ман юкье беркате ѳадат
хинна дѳаэттад Гурбан
цѳай, Мархий цѳай долча
деношка мехкахошта док-
кха сагѳа декьар. Вай мех-
кадас Келаматанаькъан
Махьмуд-ѳаьлас соцам баь,
ше хьалхаэтта юкьедаь-
ккха, адамий дог хьоасташ
дола доккха дика да из.

Эзараш совгѳа йолча
наьха фусамашка сагѳа
дѳачухьу цу деношка. Мот-
тигерча вахара политикаца-
ра лоархѳаме оагѳув хинна,
чѳоагѳденнад из беркате
гѳулакх тахан. Халача хьале
болча наьха оагѳув хьалло-
ацаш, царна терко еш дола
денош хьадир бусалба наьха
цѳайх вай Мехкадас. Таха-
нарча дийнахьа дукхача
наха: хьакимаша, бизнесме-
наша, гѳо деш йолча ганза-
ша, Даьла духьа гѳо де ара-
баьннараша - хьаллоацаш,
дѳахьош да из гѳулакх.

Гурбан деношка 5000
совгѳа болча дезалашта гѳо
дир.

Царга кийчо яр укх шера
хьалххе дѳадоладаьдар. Ре-
спубликан кулгалхочо
тѳадила, 5000 совгѳа жа гѳо
эшаш барашта дѳадийкъар.
Цу сагѳо чулаьцар дукха
бераш дола, таро йоаца де-
залаш; дегѳа могошал эшаен-
нараш; бойла бисараш; СВО
доакъашхой; иштта шоай
балха тѳа вахар хьаьдача
ѳаьдала болхлой фусамаш-
кара нах. «Цу наха гѳурба
деш гѳо дар лоархѳаме хи-
ларал совгѳа, уж дагабоах-
килга, бицбеннабоацилга
дѳахайтар да», - белгалдир
Мехкадаь зарбан болх ле-

лабераша. Из деза, беркате
гѳулакх боагѳача боараме,
цхьаккха кхоачамбоацараш
юкье доацаш дѳагѳоргдолаш,
хьайбашта урс хьокхаш йола
моттигаш лерттѳа кечам баь
яр хьалххе. Мехкада ше вар
цу гѳулакха тѳахьожам лоат-
табеш.

«Укх дезача деношка
цхьаккха саг юстара цави-
сар да лоархѳаме. Гѳо дар -
из цкъа дѳахьош болам бац,
халача хьале кхаьчача наха
массахана терко лоаттаеш
хилар вайна юкье доаржа-
дар да», - белгалдир Мех-
кадас. Доккха баркал кхай-
кадир республикан кулгал-
хочо, Даьла духьа дѳахьош
долча сагѳан юкье дакъа
мел лаьцарашта. Къаьстта
теркалдир Федераце Со-
вета сенатор волча Хам-
ченаькъан Билана, Пач-
чахьалкхен Дума депутат
волча Бѳарахой Бек-хана
цу доккхача диканна юкье
лоархѳаме дакъа лацар.

Ид аль - Фитр яхача

«Мехка сагѳан» боламо ер-
рига республика чулаьцар.
Дукхача наьха дог хьаь-
стар, Мархий деношка сагѳа
декьаш. Мехкадас Келама-
танаькъан Махьмуд-ѳаьлас
юкьебаьккхача «Мехка
сагѳа» яхача боламо 4,5
эзар совгѳа дезал чулаьцар.
Тайп-тайпарча кхачах кийч-
даь тѳормигаш дѳадийкъар
наха юкье. Цу юкье яр хур-
маш, чай, дуга, шекар, хьоар,
даьтта, дулх. 3,5 эзар совгѳа
тѳормигаш дар эггара хьалха
дѳадекъа кийчдаь хиннараш;
бакъда, Мехкадас кхале-
ний цхьаккха моттиг юстара
юсаргѳоацаш дѳахьо сагѳа,
аьнна, кхы а дѳашердир из.

Къаьстта йоккха терко
йир могош боацарашта, да
дѳаваьнна бисарашта, ха
яхача, цхьаь бахача боккха-
ча наха. Республикерча кха-
ленашка гаьна яда юрташ
а тѳехьа юстара ца юташ,
массайолча шахьарашкар-
ча, юрташкарча нахага
дѳаkhoачийташ дѳадихьар

из доккха сагѳа. Массехк шу
хьалха дѳадоладаь из бер-
кате гѳулакх, тахан берри-
га мохк юкьелоацаш, дукха-
ча адамий дегаш хьоасташ,
терко еш дѳахьош да.

Республикан хьалха лат-
тача Келаматанаькъан
Махьмуд-ѳаьлас дѳагойтар,
кулгалхой, хьакимаш шоай
балхара декхараш кхоачаш-
дара тѳехьа латтарал совгѳа,
нахаца къахетаме, терко
еш, дог хьаста хьожаш,
гѳо де кийча болаш болга.
Наьха дегаш хьоасташ дола
доккха цѳайш да Гѳалгѳай
мехка оттараш, динцара
деза денош долча хана. Нов-
къостал эшараш дагалоа-
цаш, Даьла духьа дер хьал-
ха оттадеш сагѳа доаккхаш,
массабараш цу беркатеча
хѳаманна тѳахьехаш, Даьла
раьза волча наькъ тѳа бѳаш
дола цѳайш даь дѳачѳоагѳдир
уж хоза денош ший мехках
дог лазаш волча кулгалхочо
Келаматанаькъан Махьмуд-
ѳаьлас!

Россе Ди дездеш ба Шолжа-Шахьаре

Гаьгенаькъан Мартина

Россе Ди дездеш ба Шолжа-
Шахьарера хьакимаш. Ша-
хьара керттерча майдан тѳа,
ерача дийнахьа дѳахьу из
доккха цѳай. «Сердалога» из
хоам бир мэре болхлоша.

«Гѳалгѳай культуран
оагѳонцара дуне довзаргѳа
бахархошта, 11 сахьатагара
нийса кхо сахьат даллалца.
Республикерча пхьарий Ассо-
циаце доакъашхоша гойтам
дѳахьоргба цига, иштта къа-
ман кхача хургба цига чам
баккха йиш йолаш. Кхо са-
хьат даьнначул тѳехьагѳа, куль-
туран Дворѳеце дѳахьоча про-
граммага хьажа гуллургба
мехкахой, хьаьший», - дийцар
тха газетага.

Галашкарча СВО доакъашхочунна лаьтта делар

Гаьгенаькъан Мартина

«Даьхен лорбой» яхача ганза моттигерча филиала болхлоша лаьттанца гю дир Галашкарча СВО доакъашхочунна. Из хоам «Сердалога» бир ганза болхло йолча Джанхотанькъан Мадинас.

«Дезала лаьттан дакъа даларца новкъостел де эттар ганза вахарца дувзадenna дешаш къестадеш вола Тарапханькъан Мухьмад. Бйухочун нанас Оздой Хажара дехар дир, из гю дехаш. Лаьттанцарча гулакхех йолча министерствога гюлла, аргла кхачарга хьежа ца безаш, цла де лаьтта делар царна», - йоах тхога бенача хоамо.

Дйадахача шерарча гуйран хьалхарча бетта 30-ча дийнахьа, ше раьза волаш, Украине вахав Оздой А., цлагла хьежаш цлен-нана, дий бер да цун.

Галглай мехка кхерамзле лакхъяра болх длаьхьоргба

Аькхенаькъан Марем

Галглайчен кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Иаблас, моттигерча хьем боацача штаба кхетаче дйайихьар, из хетаяь яр 2022 шера ардара бетта 19-ча дийнахьа арадьанна-ча РФ Президента Амар гла белгалъяь моттигаш кхоачашъяра. Кхетачен доакъ-

ашхоша дийцар кхерамзлен хаттараш, иштта пачахьалкхен тайп-тайпарча викалий а, бокьонаш лорерий а болх тоабарах.

Терко тлаяхийтар юкьарлон цхьоагю хилийтара, лоархIаме моттигаш лораяра, иштта гонахьарча Iалама а наха а кхераме хила тар-

луш йола гIишлош лораяра.

Кхетаче чакхйоалаш лаьрхIар, республике тIехьара гIа кхерамзленца Iалашо яра болх чIоагIбе. Иштта, МВД, Росгварде, кхыча бехктокхамеча болхлоша лоархIаме моттигаш лораяр чIоагIде деза, хIаьта Паччахьалкхенна мехка Кулгалхочо тIадишлар терроризма духьалара кхетаче-

наш яр.

«Вай хьалхара декхар да наьха кхерамзлен Iалашо яр, иштта вахаре ца хилча даргдоаца хьалаш наха лоттадеш йола моттигаш лораяр. Юхе мел диса боахамаш сиха а бехктокхаме а шоай болх дIабахьа безаш да», - аьлар Келаматанькъан Махьмуд-Иаблас.

СВО доакъашхой дезалий дехараш тохкаш хилар МагIалбике

Гаьгенаькъан Мартина

«Даьхен лорбой» яхача ганза моттигерча филиала болхлоша СВО доакъашхой цIагIарча наьха дехараш тохкаш йола кхетаче дйайихьар.

«Шахьара бахархошца къамаьл деш хиннараш бар Халкъа Гуллама депутат вола Совтанькъан ХIарон, филиала вахара хьашташ кхоачашду Коазой Хьамид. Наьха дехарашта юкье дар

лорашкара гю эшар, санаторе, курорте баха аьттув баккхар, де доацаш байна бйухой хьалахар, лаьттанца гю дар, бйухашта доагла ахча хьадалар», - йоах тхогарча хоамо.

Совтанькъан ХIарона ше тIахьожам беш, дIахьоргба аьлар цар хьашташ кхоачашдеш бола болх, СВО доакъашхошта, цар дезалашта могаш дола гю дергда аьлар.

Шапито-цирке моттигаш елар, СВО бйухой берашта

Гаьгенаькъан Мартина

Украинерча тIема операце бйухой берашта дезараш лорадар лоархIамеча моттиге латт тахан, «Даьхен лорбой» яхача ганза филиала болхлошта.

«София» шапито-циркага хьажа моттигаш вIаштIехьаяьхар Даьхен гулакха арабаьнний берашта.

«Шолжа-Шахьарерча цирке берашца дакъа лоташ хилар ганза болхло а. Цирка администрацега дехар даь, бйухой берашта мах боацаш моттигаш вIаштIехьаяьхар цар. Бераш чIоагIа цецдаьнна дар тайп-тайпарча оакхароаша, акробаташа, жуккаргаша гойтачох», - дийцар тхога.

Ганза болхлоша белгалдир, ишттача моттигашка дIа-хьа кхувларо, даьй тIема аренашка леларо саготдеча берий дегай хьал кIеззига аттачаьха доакхилга. Шоаш дагабоакхилга, шоашта гю де кийча болга хоалу царна.

Росси – вай юкъяра цІа

Барт-цхьоагІо – боккха низ

Іарчакханаькъан Сали

ХІара шера ахкан хьалхарча аьтинга бетта 12-ча дийнахьа вай мехка дезду Росседи. Къаьстга цу дийнахьа из дездара бахьан да, 1990 шера белггала РСФСР къаьстга паччахьалке хилар дІакхайкадарах. Из цІай мел хьоадеча хана, дагадох сона вай гІорваьннача поэта Осменаькъан Хьамзата «ВІаьхий ва со» яхача байтацара мугІараш:

«Іалаьлай ма йоккха, йІаьхий,
Могаш я хьо, Нана-Даьхе!
Хьоца нийсде цхьаккха дац,
Цхьанна вола, цхьанна йола
Хьол дезагІа е хьа маьхе
Лаяттан букъ тІа хІама дац...»

Хозахета аьнна дешаш дац уж, ба а ба вай Даьхе оалаш бола мохк боккха а бІаьхий а, цун доазон тІа я 46 областъ, 24 республика, 9 край. Цу дерригача доазон тІа го баьккха валалехъ, бІаргаш кІайлургда. Ший Іаламга диллача, Іалаьмате хоза а фаьлгаш тІа ювцарех тара а моттигаш йолаш я Росси. Масала, цун лаятта да фордаш, лоамаш, хьунаш, аренаш, долха хиш, ораш, аьлеш, гувнаш, хьасташ, кхуркхолгаш. ХІаьта лаятта доахкача оахкалех дувца вай овтте, фуд вай мехка доацаш?! Массе тайпара бийдал йоалл вай дахача лаяттан ченашка, царех да дошув, жовхьараш, мехкадаьтта, газ, мел эшаш дола ГІишлош ю ГІирсаш, клор, дарбане хиш, цу даькъе вай зІамигача ГІалгІайче хьадеш дола «Ачалкх». Лаяттан ший хьоанал ювце, цаховш Іубежа фийг е ги тІа ца доалаш дисац йийхьача Росселаятта. Цудухьа дуккха мехкаш кхаьбал ялат: кІа, хьажкІа, мукх, кен - чуэц вайцигарча ахархоша. Масала, дадахаца шера 125, 856 млн тонн ялат чуицад ахархоша, царех кІа хиннад 82, 588 млн тонн, цул хьалхарча шера хинначул дуккха дукхагІа да из. ХІаьта Росселаяттинна 86 млн. тонн кІа мара эшац, из еррига а кхаба.

Вай мехкара керттера рузкъа да аьнна хет сона цун нах: тІема оагІорахьара лорбой, къахьегамхой, Іилманхой, лораш, хьехархой, берригаш бийца варгвац. Царна юкъе ба тІема а къахьегама а турпалаш, вай доаккхал деш, сий деш ба Советски Союза а Росселаяттурпалаш Овшанаькъан Руслан, Осканаькъан Сулумбик, Малсаганакъан Ахьмад, Оздой Мурад, Къоастой Ширвани; къахьегамма турпалаш БІарахой Лемка, Албохчанаькъан АртагІа, Лоалахой Ахьмад, Коазой Бахьаудин, Бохтаранаькъа Марем. ХІаьта СВО дакъа лоацаш хиннача къонача турпалаша шоай мохк геттара чІоагІа шоашта безаш хилар хьагойтад, царех цхьачар – Боканаькъан Муста-

фас, Хамхой Адама, Хьоашаланаькъан Адама Султана – шоай синош дІаденнад Даьхен га доаккхаш, иштта деналца белгалваьннав Хьоашаланаькъан Ювсапа Султан а, из вай къаманна Дала воахаволва.

Россе Іаьдал чІоагІдеш хьабьхкарех а хьабоагІарех а ба вай тІехьара тІакхийна инаралаш. Вай мехка а цул ара хьа а сий долаш ба эпсарий из йоккха цІи лелаеш бола нах: Къоастой Махьмада Іийса, Овшанаькъан Султана Руслан, Султиганаькъан Асхьаба Мухьмад, Султиганаькъан Мухьмада Руслан, Заьзганаькъан Мурад, царех тарра кхьбараш. Цар хьабена а хьабхьа а никъ ба кагирхошта тахан нийса хьокхам хинна латтар. Шоай дика гІулакхаш, цар гІулакхашца дуст, нийсду кхувш боагІараша.

Вай мехкарча наха чІоагІа лоархІача хІамаех да къамашта юкъяра доттагІал, бе-беча наха юкъяра хоза бувзамаш. Тамаш йилла хІама да духьал вай цхьан мехка 193 тайп-тайпара къамаш дахаш хилар, цар 277 мотт а диалекташ а хилар. Царна юкъе ба эрсий, татрий, нохчий, башкираш, чувашаш, жІайхой, эрмалой, украинцаш, казахаш, гІалгІай, балкхарой, черсий, гІаьбартой, берригаш бийца варгвац. Эггара чІоагІагІа хам бе безар цар дукхал йоацаш, дикал я. Мах баь варгвоацаш хІама да Росселаяттурпалаша юкъяра доттагІал, барт, цхьоагІо. Цар кхетаду Даьхе - из масадолча къаман юкъяра цІа долга, цу цІеньюкъяра машар, хоза гІулакхаш лораде дезилга хІара къамо, хІара сага. Боккха низ ба из. Цунна дола тешал лаха дукха гаьна ваха везац. Сийлахь-боккха Даьймехка тІом болча заман чухьа, герзах хьалвикъа вола моастагІа тийшача баллах вай мехках летача, цаІ санна кхотабенна дукхьалтайтта хиннаб бе-беча къамех бола нах. Барт бола халкъ эшаде мегадац фашистски Германе тІема машинă, иштта да доттагІала хІама. МоастагІа эшаваьр советски къамашта юкъяра барт хиннаб. Тахан а вай мехка даха къамаш даьй наькъашта, гІулакхашта теша ме долаш хьадоагІа, из гойтад вайна СВО дІахьоча шерашка вай тІемхоша, мукъаьхьа моттигаш тоаеш болхача къахьегамхоша, царна тІехьара тІа даарца а, маларца а, дувхачунца а гІо-новкъостал лоаттадеча болхлоша, ахархоша. Вешта аьлча, укхаза вайна гу мехка доккхагІа долча а къонача а ноахалий бувзамаш. Укхаза зе йиш я къоначар даьй наькъаш лоархІаш, сий деш, уж хьаллоацаш хилар. Цо тешаву вай мехка хургІолча дикача кхоаненах, хозача а паргІатача а вахарах.

Къамашта юкъе барт бе

гІерташ, царца нийсхо лелаш, хьавоагІа мехка хьалхалатташ вола президент Путин Владимир Владимирович. Кхоачам болаш дар цо ше Росселаяттурпалаша хьаьнна дешаш. Цар кІоарга маІан дале а, бакъда кхетаде атта долаш, масадолча къамий викалашта тоам беш дар уж дешаш. Доккха новкъостал ду, дика мел долча хІаман оагІув хьаллоац цо вай республикан а. Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас каст-каста хьоахаду Росселаяттурпалаша Президент а Паччахьалкхе а бахьан долаш, цар гІо деш хиларах, дукха рузкъа эшаш йола проекташ вайцига кхоачашъеш хилар. Из дика гуш да ГІалгІайче хулаш латтача хувцамашка хьежача а. Вай мохк дерлабар, хозбалар, тоабалар дезаш ба Москверча лакхарча кабинеташка. Из къаьга гуш хилар соахка, ГІалгІай паччахьалкхен 100 шу дизар дездеш, вай къам а мохк а даькъаладувцаш Путина аьннача дешаех: «... Автономи хьаяр вай мехка исторен чухьа баьккха лоархІае гІа хинна дІаэттар, цо гІо дир вахара-экономически оагІорахьара мехка дерлааха; мотт, кхьчарех тара йоаца укхаза бахача наьха культура а динца, эхъ-эздедац дувзаденна Іадаташ а лораде. Шо, шеко а йоацаш, доаккхал де йиш йолаш да шоай мехкахой дуккхача ноахалашта карагІаьнначох, цар вай мехка исторен чухьа язъаьча сийрдача оагІонех. ЧІоагІа сий де ме-гаргдолаш да цар Іилма, искусство, дешар дерлакхувлача, Да-

ьймехка хІама тоадеча хьийга цІенхаштара къа.

Тахан ГІалгІай Республикан дикка лаяттан, хІама кхоллара, туризм дерлаьоалаяра таронаш я. Мехка йоккхий инвестицеш юкъейоалаяра эша хьалаш хьакхоллаш да, вахара даькъе лоархІае проекташ я кхоачашъеш, транспорта оагІув а дикка тоалуш йоагІа.

Со тешаш ва оаш дІахо а мехка хьалхашка латта декхаш лерттІа кхоачашдергхиларах, республика а еррига Росси а тоалургІолча тайпара.

Шун аьттув балар а дикадар хилар а ловш вола

Путин Владимир».

Шийх иштта бенна тешам боа ца беш, мехка кулгалхоша дІахьоча наькъа теша ме йолаш хьайоагІа вай республика а цунна хьалха латташ вола Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла а. Цудухьа дуккха хІама де карагІдоал вахара массайолча оагІонца, берригача халкъа боахамца дувзаденна. Цо тІехдика дІахьу 2030-ча а цул тІехьагІа 2036-ча а шерашка кхаччалца йола керда къаман проекташ кхоачашъяра гІулакх. Таханарча дийнахьа ахча хьахьожадара боарам ба 4, 246 млрд сом, царех 857, 6 млн (20%) хІанзле карадерздаьд.

«Къаман проекташ кхоачашъяр, вай тахан дукхагІа теркам тІабохийта моттиг я. Тешаш ва проекташ кхоачашъяро духхьал наьха вахар тоадаь ца Іеш, мехка йІаьххача хана

дерлаахара кІийле кийчъергьа аьнна. Оаха даим тІахьожам лоаттабу ханнахьа а дика а хьахьожадаьча хІамах пайда эцар тІа», - белгалдаьккхад вай мехка кулгалхочо Макшарипа Махьмуд-Іаьлас.

ДІахо дІайодача хана, къаман проекташ кхоачашъеш, дукха хІама де лерхІ дезала вахар, наькъаш, наьха хьалаш, Іалам, унахцІено, дешар, гІишлошгьар, юкъяра доазонаш тоадеча даькъе. Из шеддар де вІаштІехьадаргдацар вай къаман, нагахьа санна Росселаяттурпалаша оагІув бецаре. Цудухьа ГІалгІайче хьалха а тІехьа а цІаккха шек йолаш хиннаяц малагІча мехка яха еза, малагІча халкъаца оагІув билла беа яхача деша хьакъехьа. Из даим тешаш хиннай Россех а цо хьабахьача наькъах а, цудухьа ший вахар цунца дувзаде ловш а хиннай. Сона хеташ, из хьаькъал долаш а нийса а хержа никъ ба.

ДІадоладеш санна, ер йоазув байтаца чакхдаккха лов сона. Вай Даьхен хам беш яздаьд «Даьхенга» яхача ший стихотворене мугІараш Нохч-ГІалгІай халкъа поэт хиннача Янданаькъан Жамалдас:

«БІарга мел еза, йІаьха я хьо;
Дега мел хет, шера я хьо,
Ва со кхеваь ва са Даьхе!
ЙиІий бІарг санна хоза я хьо,
Наьна дог санна теша ме

я хьо,

Ва со кхеваь ва са Даьхе!
Хьа во сона ма гулда,
Хьа диках со ма валва!»

Республикерча воккхагIа волча тохкама болхлочунна Дзейтанаькъан ХIарона керда цIи елар

Гаьгенаькъан Мартина

Дзейтанаькъан ХIарона юстице воккхагIа вола лейтенант яха цIи ялар белгалдеш хилар республикерча Россее Тохкама оагIонна чуйоагIача республикерча Тохкама комитета болхлой. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

«ХьалхагIа ХIарона леладеш хинна СК воккхагIа волча тохкама болхлочун гIулакх Доврбиканаькъан ИбрахIима тIадиллар. Республикерча Тох-

кама оагIонна кулгал деча Асхабов Ахьмада даькъалавий-цар ший моттиге лакхваь болхло. Аьттув, низ, толам болаш шоай никъ дIахоьш хилара тIахьийхар цо белгалбаьнна-реш», - йоах тхога бенача хоамо.

Шийна тIалатта декхараш бехктокхаме кхоачашдеш, шийх дика цIи йоаккхийташ хьавоагIаш хиларах, лакхвир дарже ХIарон. Тохкама комитета хьалхашка латта боккха болх боагIача боараме дIахоьш хилар хьеж цунга дIахо.

Сурхо тIарча ветераний цIено СВО бIухой дезалий хьашташ кхоачашду

Гаьгенаькъан Мартина

Сурхо тIарча ветераний цIагIа лаьрхIа йола тIема операци дIахоьш болча бIухой дезалий хьашташ-ка хьожаш ба. ГIалгIайчен бахархошта дарбаш лоаттаду ветераний цIен кулгалхоша, «Даьхен лорбой» ганза болхлоша, шоайла дагабоалаш.

Ганза болхлоша яхачох, дукха ха йоацаш бIухочун Б. Iусмана уст-нанна путевка яккхара хаттар кхоачашдир. Эшаш дола каьхаташ гула даь, бIухочун фусам-наьна Поаланкой Кометай дехар кхоачашдир. Иштта, дикка ха яьнна кхалсаг мехка дарбанче могашал тоае йолаелар.

ГIалгIайчен выпускника, ЕГЭ дIалуш, 100 балл якккхар

Коазой Мадина

Магаса №1 йолча юкьерча ишкола выпускник волча Коазой Хизара Микаил чувоагIаш ва 2025 шера Россее дикагIа болча выпускникашта, ЕГЭ дIалуш химех цо 100 балл якккхар, яхаш, хоам бу ГIалгIай Республикан дешара Министерствон зарбан болх лелабераша.

«Сердало» газетата цу боахаме ма-аллара, Коазой Микаил, деша волавелча денз, ше дикача оагIорахьара гойташ вар. «Дика» дешаш вар, иш-колан юкьара болх дIахоьча хьинаре дакьа лоацаш а вар, иштта ерригроссийски олимпиадаш йолаш, хими яхача Iилмах дикагIа кхаь дешар-хочох цаI хилар из.

Юкьера ишкол якккха ваьлча, цунца цьхана из ваьлар ашарий ишкол якккха а, чIондарга классах йола. Цул совгIа, художественни ишкол а якккхар цо.

Микаил лаьрхIа ва лор хила. Цу тайпара таронаш цун хиларах, цо лаьрхIар кхоачаш-хила мегаш да.

Даькъалавуьц Микаил дешара даькъ тIа, цун лакхача толамышца. ДIахо а иштта аьттув балба хьаI» - гIадбахарца аьлар ГIалгIайчен дешара, Iилман Министерстве.

ГIурбан деноех хоза цIай хилар Эккажкьонгий-Юрта

Гаьгенаькъан Мартина

хьалхаэттараша.

Юртарча культуран цIагIа, доккха цIай дир Эккажкьонгий-Юртарча бахархоша. Из хоам «Сердалога» бир цу беркатеча гIулакха

«ЛоархIаме хьаьший санна, дийхадар цига бойла диса бераш, СВО доакьашхой бераш, халача хьале болча дезалашка кхувраш. Берашта юкье

дIайихьар бусалба дин довзийташ йола викторина, иштта зIамигача хьаьшашта довзийтар ГIурбан ди хьаоттара истори. Мерза совгIаташ дIадекьаш, дог хьаьстар цига берий», - дийцар тха газетата.

Белгалде деза, цу беркате-ча гIулакха хьалхаэттар вай мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьла волга, хIаьта из чакхдаккхара болх культуран цIенна, Наьсарен кхален администратена тIабиллабар.

Электронни кьахьегама книжкаш леладеш ва тахан 24 эзар совгIа мехкахо

Абхенабкьан Марем

Электронни кьахьегама книжкаш тIа дIатIабоалаш ба тахан мехкахой: 24 000 совгIа болча наха таханарча хана из оагIув хержаб. Мехкадаб зарбан болх лелабераша дийцар из «Сердалога».

Кьахьегама книжкаш тахан электронни хилар дук-кха аттагIа, дикагIа лоархIаш да, хIана аьлча, деррига а таьрахьашцарча оагIонца чIоагIдаб, мичча хана довза, хьажа аьттув болаш да; цул совгIа, кьахьегама книжка довр кхера везац.

Кабхата книжка тIа лат-тача тайпара, деррига чудо-лаш да кердадар. Госхьаш-таш порталга гIолла кийч-де йиш я шийна иштта дола кьахьегама книжка.

Хиннача мэра духьала хьадийлла гIулакх тошкаш ба, Магаса кхален суде

Гаьгенабкьан Мартина

Магаса мэр хиннача ва-хархочунна духьала хьа-дийлла гIулакх цу кха-лен судага дIачуденнад Республикан прокурату-рас. Из хоам «Сердалога» бир прокуратуран зарбан болх лелабераша.

Шахьара доал деш хинна хьаким бехктокхаме озаш ва РФ УК пп. «г», «е» 3-ча даькьа 286-ча статьяш (ше балха волча моттиге дек-харий боарамал тIехвалар). Iаьдало дIабиьача тохка-мо гучадаькхар, 2023-ча шерарча Iан шоллагIча бетта ший новкьоста товр де, аьнна, «Замок-5» яхача моттигацарча бал-хах долча каьхаташта боа-рамал тIехваьнна мах отта-баь хилар.

Магасе токацара балхаш дIакхухьаш хиннай из мот-тиг. Шахьара даь бехках, 3,3 млн сом шахьара рузкьа харцаьхарча наькьаца доа-даьд.

Республикера подстанцеш тоае 22 млн сом ахча хьожадергда Россеташа

Галой Муса

«Слепцовская-35» яха 35 Кв подстанции тоаеш бок-кха болх дIаболабаьб «Кьилбаседа Кавказа рос-сетий - «Ингушэнерго» фи-лиала. Цу гIулакха лаьрхIа хьакьоастадаьр 22, 37 млн сом рузкьа да.

Мехкарча эггара кьонагIа йолча шахьара ток лоатта-еш я «Слепцовская-35» яха подстанции. 10,3 эзар совгIа бахархошта, шахьарерча керттерча дарбанчен, ЖКХ оагIон моттигашта ток лоат-таяр тIа да цу оагIонна.

ЦIаьхха, токацара хатар хинна хIама эттача, шоаш ток Iойоаеш бола кхо гIирс хувцаргба цига. Хьалха лаьттарча меттел, тахан хьадаьнна толашагIа дола гIирсаш оттадергда. Иштта хувца лерхI РЗА оагIонца дувзаденна гIирсаш. ДIаоттадеш дола РЗА керда гIирсаш дуккха тешамерIа, дукхагIа, дикагIа болх беш хургда.

«Тишденнача гIирсашта когаметта тахан хьадаьнна дикагIа лоархIараш увт-тадаро хоалуш тоабержа подстанце болх. ХIаьта из геттара лоархIае да вай

мехка. Цу мугIарера балхаш тIателла дIадахьа лерхIаш да тхо», - белгалдир «Ингушэ-нерго» филиала кулгалхо-чун декхараш кхоачашдеш волча Котаганабкьан Ким-

рана.

Укх шерарча гуйран хьал-харча бетта, йистебаккха лерхI тока оагIон болхлоша цу подстанцера болх.

ЗIамига хьаьший тIаэцаш хилар, МагIалбикера цIерца кьовсам лоаттабераш

Коазой Мадина

«Са кхераме доаца салоIа денош» яхача еррига-ча Россее боламга гIолла, МагIалбикерча № 2 йолча МЧС оагIон болхлой болча баха хилар Инаркьерча иш-

коле болх беча лагерера бераш.

Экскурси дIахьош, ЗIамигача хьаьшашта дийцар цIи яргIоа-цаш лораде дезарех. МЧС болх-лоша «Сердалога» дийцадох, цIи яьлча оарцагIа ухаш йола

машинаш, болхлой гIирс, чура болх байзар берашта, иштта шоай кьахьегамах лаьца дий-цар царна МЧС болхлоша; хьалхадаьхар цIагIа, лагере, хин юхе лораде дезараш.

«Берашта дийцр, цIи яьлча, дIа ца лачкьаш, цIагIара хьа-

арадаьнна, оарц деха дезилга, цIерца ловзараш леладе йиш йоацилга. Иштта хатар ийк-кха болх хилча, телефон мича-хьа тоха еза хьалхадаьккхар: 101,112», - дийцар тха газетага МЧСе.

Республикерча СКУИНТ студентка Москверча Хьалхарчар фестивале дакъа лоацаш яр

Гаьгенаькъан Мартина

Шолжа-Шахьарерча доал да-рахи кердача технологее-хи йолча колледжа студентка йола Ибрагимовлар Седа Мос-кве дйайхьача «Халхарба-рий болам» яхача фестивале дакъа лоацаш хилар. «Серда-

лога» из хоам бир цу коллед-жа болхлоша.

«Дунен 26 мехкара кагир-хой гулбеннача йоккхача кхе-таче дакъа лаца аьтгув баьлар Седий. Йоккха терко йир гул-беннарашта «Росатома» - атом-ни кхоачамах йола 400 совгIа

моттиг вIашкаозаш йолха Россе Паччахьалкхен холдинго. Про-грамман юкъе яр атомни уро-каш, квантови технологеш, кхыметтел атомни оагIонцара унахцIенонца дувзаденнараш. Фестивале дйайхьар лекцеш, кхоллама болхлошцара кхета-ченаш, гойтама балхаш, иштта

кхыдараш а», - дийцар тха газе-тага.

«Цу шин дийнахьа дукха нах, иштта кхыдола хIамаш дай-зар, дог ураотташ моттиг яр из. ХIама вIашагIдолла, хьай ни-заца къахьегаш хила Iомавеш йола моттиг яр из», - дийцар студенткас.

Кофе хьадеш йола аппарат йохаяьча Эбарга-Юртарча вахархочунна гIод тохаргда

Гаьгенаькъан Мартина

Наьсарерча Московски оа-лача урам тIа латта кофе хьатела аппарат йоха-ья Эбарга-Юртарча вахар-хо бехктокхаме озаргва. Из хоам «Сердалога» бир республикерча МВД болх-лоша. «Обанхи» яхача ти-канна гаьна йоацаш латта аппарат йоахарах, мех-кахочо чуденнача деха-ра тIагIолла тохкама болх дIаболабир Iаьдала болх-лоша.

Кинолог, хьаж йоаха жIали долаш, дIабихьача тохкама балхо гучадаьккхар, зуламхо-чо цу гIирса кассови аппарат йохаяь 2000 сом ахча лоч-къадаьлга, 35 эзар совгIа мах бола кофе хьаду аппарат тол-хаяьлга.

Кьоал дарах хьалха суд текха вола 40 шу даьнна зу-ламхо сиха хьалехар, ший бехк дIатIайца из, чIоагIа хала хеташ вар, цигара ший 2000 эзар сом хиллал мара ахча дахьа аьттув ца баьнна.

РФ УК 1-ча даькъа 167 статьяк бехктокхаме озаргва наьха хIамаш лечкъае Iемар.

ГIалгIайчен архивни гIулакха болхлоша хьехамаш ду паччахьалкхен къахьегама моттигашта

Гаьгенаькъан Мартина

ГIалгIайчен паччахьалкхен ар-хивни гIулакха болхлоша хье-хамаш ду ГIалгIай Республике гIолла йолча Российски Феде-раце Кьулбехьен Кертерча ур-халлен Центральни банка даь-къа викалашта лаьрхIа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГIалгIай Республикан ГАС зар-бан болх лелабераша.

Говзанчаша, архивни ганза болх лелабара даькъо, гIулакх дIадахьар миштад хьожача гов-занчаша, балха даькъ тIа леладе могаду массехк лоархIамедар дитар, цох новкъостал хург-да ха а иштта йолаш йола та-ронаш а пайдане хургйолча оагIорахьа лелае. Цул совгIа, терко тIаяхийтар архивашца цхьана лелабеча балха», - аьлар хоамо.

Тхоца къамаьл даьчо яхачо, балха юкъе цу тайпара хьалаш юкъедахаро болх тоабе таро лу, иштта нахацара бувзам а чIоагIбу.

Мехка бахархошта гIо дергда хIама хьадеча наьха бокьонаш лораечо

Гаьгенаькъан Мартина

Укх деношка, бахар-хой тIайбу ди дIахьох, мехкахошта гIо де хье-жар хIама хьадеча наьха бокьонаш лораеш вола Дзовранаькъан Заьлма-ха. Из хоам «Сердалога» бир цу моттига зарбан болх лелабеча Албохча-наькъан Хадижас.

«Республикан доазон тIа боагIача боараме каьха-ташца дIацIоагIбенна болча наьха йиш яр шоай дехар е лоткъам хIама хьадеш болча наьха бокьонаш лора-еш волча сага цIерах язбаь дIачубала. Россе бокьона-ша дIадехьача тайпара жоп лора Дзовранаькъан Заь-лмахас Шолжа-Шахьарер-ча мэре фусаме. Цул совгIа, шоай бокьонаш лораярца дувзаденнараш довза аьттув бар цар цига.

Наьха могашал лораеш

Юртарча лорий къахъегам

Гарчакханаькъан Сали

Укх тӀехьарча хана, халкъа боахама кхыча доакъош-ка санна, дукха хӀама хувцаденнад лорий вахаре а цар балха тӀа а. Дуккхача вай юр-ташка, шахьарашка хьалтӀа-ый керда амбулатореш, поликлиникаш, больницаш, наьха шоай доалахьа йола дарбан моттигаш, лакхденнад лорий алапи, юкьейоалаый «Моттигера лор» яха программа, кхыдараш. Цунга хъежжа ди-кача оагӀорахьа эргадаьннад юрташка бахача наха деш дола унахциенонца дувзаден-на гӀулакхаш. Эггара хьалха са белгалбаккха безам бар лорий кхыча дуненцара бувзам от-табеш дола гӀирсаш. Хьал-ха саг цамогаш хилча, сихха гӀо эшаш моттиг хилча, теле-фон ерригача юрта цаӀ мара яцар, из а юртсовете латтар, лорий машин юртарча амбу-латоре вӀалла хулаш а яцар. Из хьалтӀеа езар кхален стан-цера, из хьалкхачалехь дук-кха хӀама талха тарлора уна-хочун вахаре. ХӀанзарьяр цу гӀулакха йоккха паргӀато я; цул совгӀа, моллагӀа каьхат оттаде дезаш хилча, истолаш тӀа латташ дика компьюте-раш я. Цудухьа юртарча лор-ашта латкъаш йола мотти-гаш дуккха кӀезигагӀа нийслу тӀехьарча шерашка.

Шоай балхаца ма хулла наха тоам бе гӀерташ хьабоагӀарех ба, Наьсарен кхален Сурхо тӀарча амбулаторе къахъегаш бола нах. Юрт ше уллар хоза моттиг я. Из улл гувнашта юкье, юрта да хиш, хьасташ, хьунаш, кхаш, даьгӀенаш. Цу хӀамаша а дикка сибат доаккх моттига, наьха унахциено лораю, хӀана аьлча цӀена фо а хий а дуккха-ча даькье вай могашал а эшаш да. Юрта бахача наха цигар лораш чоагӀа могабеш хиларах, амбулаторе ваха а цун балхах ер йоазув де а лаьрхӀар аз. Цу гӀулакха со тӀавахар ам-булаторена кулгал деш йолча

Даскенаькъан Салангире Лей-лайна. Дикка дӀаьха къамаьл хилар тха шинне, юртарча наьха хьашташ лораша кхо-ачашдарах лаьца. Цо яхачох, амбулатори йола дукха ха я, Сурхо тӀарча Овшанаькъан Тов-солта цӀерагӀча урам тӀа, хьал-ха цхьан зӀамигача цӀалга чу хиннай из, хӀаьта дӀадахача бӀаьшерен 80-ча шерашка керда цӀа даь хиннад цунна къаьнарчоа юххе, цхьан коа. Вешта аьлча, 50 шу гаргга ха я ювцаш йола амбулатори хӀанз ше чулеча цӀагӀа дӀачуьха а къа-хъегаш йола а. Верригаш амбу-латоре болх бераш, технически болхлой а тӀехьа дӀалоархӀе, 60 саг ва. Сога хьатгача, уж кӀезига нах бац, духхьал цхьан юртарча лорий фусаме болх беш уж бер-ригаш хилар теркалдича. Сел гаьна йоацача ханашка цу тай-парча фельдшерско-акушерски пункташка цхьа лори медий-шеи мара хилацар, лорий сиха-ча гӀон машин-м царна гӀанахьа а горий-хьогӀ?.. Тахан Сурхо тӀа болх беш ба лораш-терапевташ, берий лораш, стоматолог, гине-колог, невролог, медийжарий, и. кх. дӀ. Еррига юрт йийкъа я терапевтий пхе даькъаи берий лораша гӀулакх деча ялх даь-къаи. Терапевташ боацаш, ца тоьаш хӀама дац укхаз, 5 тера-певт ва шоашта тӀачӀоагӀьяьча моттигашка хьожаш, декхарех лоархӀавеш; бакьда хила ве-зача ялх берий лорах карарча хана болх беш кхоь мара вац. Цудухьа царна тӀалаттар бок-кха болх ба. ХӀара участке 800 совгӀа бер да. Цу тайпара участ-каш шишша лелае езаш хул уж кхоь берий лор. Вешта аьлча, цхьан лора 1600 бер кхоач. Уж лораш цатаара гӀулакх духхьал Сурхо тӀа лаьтта ца Ӏеш, ерри-гача республике латташ да. Из, хетаргахьа, дукхагӀа дувзаден-на да, цкъа-дале, берашца болх бе халагӀа хиларах; шозлагӀа-дале, вайцигарча ИнгӀУ лорий факультето кийчбац берий лораш, цига духхьал дарба дар (лечебное дело) мара Юмадац. Берий лораш лаьрххӀа дешар

дийша (педиатрическое дело) хила беа, ординатура а яккха йиш я. Лораш а медийжарий а шоай балхаца дувзаденна де-шараш дийша ба, царех цхьабараш укхаз болх беш хьабоагӀа тоьал ха а я, 20 шу гаргга ха я амбулаторе кулгалхо Даске-наькъан Салангире Лейла къа-хъегаш йола. Массехк дош ала ловра цох лаьца. Лейла ше Наь-саре кхийна я. Цо чакхъяь-ккхай шахьар тӀара №1 йола юкьера ишкол. Цхьан хана со а ваьгӀав цу ишколе. Бакьда Лейла дуккха сол зӀамагӀа хи-ларах, цу хана тха довза таро хиннаяц. Ишкол яккхача из деша йода Махачкалерча лорий институте, дарба ду лор хургӀо-лаш. 1999 шера интернатура яккха соцаду, кхалнаьха лора говзал Юамаю цо. Институт а интернатура а толамца чакх а якккхе, цӀайоагӀа из. 2001 шера денз, болх бш я Сурхо тӀарча амбулаторе. ХьайоагӀача хана цхьан юкьа болх бе уйла йолаш енаяр йоӀ, цул тӀехьагӀа даим-ленна Ийра укхаз къахъега. Юххьанца цо къахьийгар кхал-наьха лор йолаш; цул тӀехьагӀа безаме, ший болх ховш, наха-ца Ӏимерза йола йоӀ амбула-торена керте оттаю. Дуккха-ча шерашка цу дарже йолаш, юртарча наха могаш дола гӀо-новкьостал деш хьайоагӀа из а цун балха новкьостий а. Хьал-ха амбулаторена кулгал деш хиннар а Лейлай цӀерхо яр, Да-канаькъан яр Юсмана Лейла, иштта наха дукха езаш, йок-кха балха говзал а поалхам а йолаш саг яр из а. Дуккха хӀама цунгара Юмадир зӀамагӀа йолча Лейлас. Ше пенсе яхача а ам-булаторе йоагӀаш, къоначарна цхьацда пайдане хьехамаш деш хулар из. Хьалха мо дика лела-луц хӀанз, цудухьа къона лораш из йолча шоаш дӀаболхаш а моттигаш нийслу. Даим безаме чакхдоал шин ноахалах болча лорий вӀамагӀкхетар.

Тахан Даскенаькъан Лей-лайца болх беш говза лораш

ба. Царех ба 20 шу гаргга ук-хаз къахъегаш бола терапев-таш Налганаькъан Хадижа, ТӀоаршхой Ӏашат, дуккхача хана денз унахциенон моттигашка болх беш хьайоагӀа йоккхагӀа йола медийша ТӀумхой Мусай Пердовс. Уж а кхыбола лораш, медийжарий а юртарча наьха тешал тӀехьа долаш, цар мо-габеш, бовзаш ба. Масала, юр-тарча ийс шера дешача ишко-лан хьехархоша Дударанаькъан Аюпа Лидас, ДзагӀенаькъан Ях-ьый Мадинас чоагӀа тешал дир амбулаторе кулгалхочоа а лакхе аз хьоахабаьча терапев-таш а. Иштта дуккхача хана денз укхаз болх беш я медий-ша йола Йовлой Хади. Цо, сона дагадоагӀаш, къахьийгар юртар-ча ийс шера дешача ишколе ме-дийша йолаш, эггара кхерамеч-а хана, ковид долаш, Буро чурча дарбанче болх бир цо, унахой цу халача лазарах боахаш. Юр-тарча амбулаторе ва «Моттиге-ра лор» («Земский врач») яхача программах болх беш вола кхоь лор: терапевт Дзейтанаькъан Лейла, берий лораш бола Яна-данаькъан Лейла, Дебаранаь-къан Луиза. Царна паччахьалк-хено цхьацда миллион ахча деннад, пхе шера юрта болх бе бахкарах. Моттиг езалойя, кхы дӀахо а Ӏе тарлу уж.

Амбулаторе я дийнахьара стационар. КӀезига доашхарг-да аз уж дешаш. Лорий фуса-ма тхов кӀалха 2 палата я, цаӀ малача наьха, вож – кхалнаь-ха. Дарба эшаш бола нах дий-нахьа цар чу Ӏеш, эшаш бола маха тохаш, молха молийташ, лор а медийша а царга хьожаш хул. Бакьда бийсаш шоай цӀагӀа йоах цар. Кхалнаьха палате 4 маьнги латт, малача наьха па-лате – 3 маьнги. Из дувзаден-на да, кхалнах дукхагӀа хи-ларца. Кхыча дешашца аьлча, Сурхо тӀа бахача наьха дукхал-га хъежжа нийсдаь да уж маьн-геш. Дийнахьарча стациона-ре къаьстга лор а медийша а я унахошка хьожаш, цар хьаш

таш кхоачашдеш. Царна тоам хургболча тайпара къахъегар-ца белгалтӀаьннай лор Кьоастой Ӏайна, медийша Гардананаь-къан Мадина.

Хьалха, сона дагадоагӀацох, лорий машин юрта наггахьа мара бӀаргагуцар. Амбулаторей доалахьа цу тайпара машинаш укх тӀехьарча заман чухьа мара кхаьчаяц. Вордаца е юрта нагга-хьа мара йоацача наьха маши-наца кхувлар унахой дарбан-чешка. МоллагӀа каьхат е кхы-бола гӀирс бахьа безаш хилча; цу тайпарча наькъаца дора из. Дикка ха я юрташкарча дар-банчешка шоай «сихача гӀон» машинаш йола, цар дикка атта-ча баьккхаб цар къахъегам. Цу-духьа укхаз, дукхагӀа дувцарг-да аз лорий машинах а даим наха оарцагӀа ваха кийча волча Сурхо тӀарча дикача сагах а лаьца. Из ва Муцолганаькъан Адам.

«Цох язде мегаргдий? – аьнна, хьаттар аз амбулаторе заведую-щи йолча Даскенаькъан Лей-лайга.

«Мегаргда, дика болхло ва из-м, - аьлар хьакима.

Адам ваьв 1968 шера Сурхо тӀарча Моцолганаькъан Иле-зеи ТӀумхой Тамареи дезале. Цар виь дезалхочунна юкье, из шоллагӀа вар. Дезала да Илез даим моттигерча совхозе агро-ном, управлющи волаш болх беш хиннав. Тамара - дукхагӀа цӀа а бераш а леладеш.

Адама бархӀ класс йоаккх юртарча №1 йолча юкьер-ча ишколе. Машинаца чоагӀа безам болаш, Юмае гӀерташ вар кӀаьнк, зӀамига волча хана денз. Из дагалаттар цун кхоачаш а хул. Ший дийтта шу даьннача хана денз, машин лелае а Ӏема, даиман зӀамагӀийолча, нах кхув-лача машина («Жигуле») ко дӀа ца хецаш, хьаваоагӀа из.

Цул тӀехьагӀа, ши-кхо шу даьлча, водителий курсашка деша а вахе, кхаь бетта из дешар дешаш хул. Цу хана машин дика лелае ховш вар Адам.

Цкѣза вешийна хьалха совхозерча мухъ кхухьача машина тла болх бе безаш а нийслора. Кхы а цхьа шу даьлча эскаре гьулакх де тлавех. 1986-1988 шерашка Амурски областерча Зейски кхале эскаре амал деш хул из. Цига, бакъдар аьлча, машинаца лела влштлехьадалац, хлана аьлча цѣрмашина наькъаца дувзаденнача герзашцарча низашка гьулакх деш хиларах. Ше станцешка болх беш хулача нахах длатехавар, яхаш, дувц Адама. Цѣрмашина станцешка шишша саг хиннав уж из гьулакх кхоачашдеш, царех цаг вай мехкахо а хиннав.

Цигара цлавеча, цхьаннахьа балха воацаш, дер дайна лела ловш вацар из. Цудухьа Сурхо тларча хьун чу хиннача длакьувлача хламай ноглараш деча цехе балха отт. Цига хьадеш каьхата а гата а тлормеш хиннад, пластмасса ноглараш, кертах хьекха ахкараш еш а хиннай цехе. Уж хламыш хьаеш кьахьег цо цхьан юкѣа. Завод длакьайлача, машина оатхалашца ювзаенна базар е езаш а хул, хлана аьлча кхы хьабе болх цахиларах. Хлаьга 2002 шера из балха воагъла, Сурхо тларча амбулаторе водитель волаш. Из дар 23 шу хьалха. Цу хана Адамга кхаьчар тиша «уазик» яр, вешта аьлча, из яр наха «буханка» яха шоллагъйола цѣи тилла машин. Хланз цо болх беча «газелаца» цхьаккха тайпара нийсье йиш йолаш а яцар из. Гетгара цѣна йолаш кхаьчай цунга кердаяр, цхьан кулгах лелаш йола машин дика болх беш а йохара дукха тѣра йоацаш а хул. 2007 шера денз ва Илеза Адам ювцача кердача машина тла болх беш.

Дукха хлама да Адама балха чудаогълаш. Гуйрийна балха хьавеча, «скори» длайийха моттиг хуле, маха тоха буг, цамогаш долча берашка хьажа болх, ишколашка бе-бе прививкаш еча длабига безаш хул, Наьсарен глалан больницера хьалгьа езаш молхаш, кхыбола лорий глѣрс хул, гетгара сѣа йодахьа дезаш каьхат хуле, из а йодахьа вода. Юртарча амбулаторе анализашта хьаийдеш цѣий да, из длакхачийта деза больнице, цох гучадаьнна хлама дувца каьхаташ юхадар а цунна тлалатт. Цѣий кхаь метте кхахьа дезаш

хул, Наьсарерча глалан больницеи (Буро чурча больнице), «Антиспид» оалача поликлиникеи, пхаьнашта-цѣка дарбаш деш йолча поликлиникеи. Цул совгъла, юрта залапхой долаш бераш да, метта бадаш кьабенна нах-унахой ба, цхьаь нах ба, гъо эшаш, уж болча аха безаш хул медийжарий а лораш а. Уж шоай ханнахьа длабигар а цлабоолабар а Адамах тийша да. Цхьаь нах цкѣза шоаш йо а кхувл амбулаторе, лорашка чакхбаьхе цѣа а кхувл. Кьаьстта диспансеризаци йолча хана, члоагъла эшаш хул лорий машинно деш дола гъо-новкьостал. Боккхий нах йо а кхувлаш, дего, пехкаша болх мишта бу хьажийте, баргса, лергса миштад хьажийте, тлабаха мел безача лорашта тлабиге, царна эша дарба-молха хьаяздийя цлакхувл. Из гьулакх боагълача боарам тла долаш, чакхдоах Муцолганаькьанчо. Цѣа а биге, шоай коа юккѣе йобоах. Адама цкѣза дла-юха кхувл участкови лор, фельдшер, берий лор. Шоай низ дла ца кхоачаш моттиг хуле, лаьрххла специлисташ безача унахошта, телефон дла а тѣхе, гъо де ех кхьйола лорий машин. Уж, дукхагъла даькѣе, лорабеш лелабе беза унахой ба, йовижар, йохавар, царех кулг тохар ший тайпара хила дезаш. Авари яь, лозаваь саг хилча-м, цу миноте водавийя шоаш йочувуг цар.

-Бус болх бе безаш, дла-юха даха дезаш, унахой болча дладехаш хулий шо? – хаьттар аз цунга.

-Хланз-м хилац. Сайрийна 4 сахьат даьлча, Сурхо тла хьалйоагъла сѣа гъо деча лорий машиний Наьсарерча станцера унахошта гьулакх ду бригада. Гуйрийна 8 сахьат даллалца, вешта аьлча, тха болхлой хьабахккалца бийса лораеш, эшачоа гъо деш, хул из. Иштта хул хлара дийнахьа. Цунна болх бе, салала цѣнош да укхаза, ламаза цѣа а да. Сѣхха гъо эшаш, маха тоха безаш, чувенача сага а гъо ду. Бригада яле а, моттигера лораш а хул сайрийна бархI сахьат даллалца юртахой гьулакхага хьожаш, берригаш ца хуле а, шо-шоай аргълагъла. Юрт йоккха я, цунга хьежжа нах, царна хулаш дола лазараш а да дукха: цалаш

цѣий лакха долаш, вожаш шекарца, кхоалагъбараш кхы а чоалхнегъла долча цамагараша саготдеш хул, цудухьа даим фе хила безаш ба укхазара унахцѣно лораяра болхлой.

Ший машин даим леларгъйола хлама влштлехьадаккха глѣрт водитель. Нагахьа санна еха моттиг нийслоя, Наьсарен глалан больницерча кулгалхоша из ма хулла сѣхагъла тоаергъйола хьалаш хьакхеллад, эшаш дола гъо-новкьостал ду. Из бахьан долаш, сеца дукха латта везаш хилац Адама. Цу больнице я гараж, мел эша кхыдола глѣрсаш. Цига механик ва, лаьрххла цу гьулакхага хьожаш. Нагахьа санна машин Буро чу йойига влштлехьадоале, водителя йоюг, ше глоргъйолаш ца хуле, тлехьатессе юг. Шоай пхьараш хьабоолабийя, цига тоайийя, хувца еза оатхал хийце, хьалцѣайт машин. Цкѣа Адамца кьамаьл деш:

-Балха хьалаш, алапи дала-ра дош мишта латт шо долча? – хаьттар аз.

-Тхона мел эша хлама долаш да, алапи а ший ханнахьа лу. Латкѣа хлама дац, - аьлар цо, аз деннача хаттара духьала.

Хоза дезал а ба из да волаш. Цун цхьа воли йиъ йоли да. Царех дукхагъбараш аз болх беча Сурхо тларча ийс шѣра дешача (ООШ) ишколе баьгълаб. Эггара зламагъла йола Хади ишкол яьккха яьннай. Къаьнк Абабукар ишкол яьккхачул тлехьагъла, университете филологически факультете дешаш хиннав. Йиѣигашта юкѣе йоккхагъла йола Фатима, маьре яха, Магълабика кхале яхаш я. Шоллагъйолча Танзилас политехнически колледже медсестрай дешар дийшад, юртарча наьха унахцѣно лораеш кьахьегаш я. Из а, маьре яха, ший дезал болаш я. Кхоалагъла йолча Мадинас а из никъ хержаб. Из Сурхо тларча ООШ медийша я.

Каст-каста го йийзай са укх тлехьарча 23 шѣра Адама лелаю лорий машин. Из бларгаяйча, Сурхо тларча наьха унахцѣно лораяр тешамеча болхлой кара да аьле хеталу. Массаз наьха хьашташ кхоачашдара лелаш я унахцѣнон цѣе хьарак тлалатта клай «газель». Юртахошта моаршо, сатем, унахцѣна вахар дахь цо. Фу хургда цул хозагъла

а дезагъла а?

Малагъла цамагараш долаш лорашта тлаух Сурхо тла баханах? Уж дукхагъла даькѣе пневмони, бронхиташ, гастриташ, холециститаш, остеохондрозаш, маьженашка кислород длацакхачар да. Уж дийнахьарча стационаре юкѣера длаьаьрхлача 10 ди доаккхаш хул, керттерча даькѣе царна ду дарба дувзаденна да маьхий тохарцеи капельницаш оттарцеи. Амма цхьайолча хана нийслу, юртарча амбулаторе дарба де низ кхоачаргбоацаш дола лазараш а. Масала, гетгара чоалхане кислород цатар хуле; тлехкашта, маьженашта хала лазар кхете, цу тайпарча унахошта могаду, кхален дарбанче баха. Лазар чоалахане дале а деце а, Сурхо тла бахаш бола нах эггара хьалха амбулаторе бахка беза шоай лазарашца, дарба де низ кхоаче царна амбулаторе ду из; низ ца кхоаче, длахо длахьожабу. Амбулатори чуйоагълаш я Дошлакьий-Юртарча Бекботанаькьан Беслана цѣрагъла Наьсарен кхален больницанна. Цудухьа духхьашха цигарча лорашта тлабаха беза цамагар долча наьха, амбулаторера баьлча. Цига а царна гъо де ца моге, уж Наьсарерча ИРКБ кхоач, иштта кхы длахо а.

Вайна ховш ма хиллара, телевидене а кепайоазон тла а глордаьнна дувцаш хиннад укх тлехьарча шерашка берашта полиомиелита духьала маьхий тохара дош. Сурхо тла мишта латт из гьулакх? Лоацца аьлча, массанахьа санна латт. Укхаза а корабу шоай берашта маьхий тохийта безам боацаш бола дай-ноаной. Амбулаторе духхьал цхьан тайпара маьхий тѣха лац, уж тайп-тайпарча лазарашта духьала детт: сурхашта, столбняк оалача лазара духьала, дифтерена, хьѣра, пунчена, полиомиелита, паротита, и. кх. дѣ. Цхьайолча хана нах цхьаккха хьалаца корта болаш бахьан доаццаше а, маьхий ца тохийташ лелаш хул шоашта а шоай берашта а.

-Хлана тохийтац оаш маьхий? – аьнна хаьтгача, луш дола жоп а цхьаккха тайпара бахьан долаш хилац.

-Ха-м хац тхона-м, наха а тохийтац маьхий, цудухьа тохийтац оаха а, - оал цар.

Из духкагъла берий хьаькѣалах таралест, сакхетам дикка лакхбеннача сага аргдолаш хлама дац из. Цхьайолча хана-м маьхий шоай ханнахьа ца тохийтарах дай-ноаной дѣхебоалаш а моттигаш нийслу. Сурхо тла таханарча дийнахьа кхо бер да полиомиелит долаш. Цхьан дезалера дерригача берашта юкѣе маьхий ца тохаш йиса хиннача йиѣига хиннад из лазар. Цох ха йиш а мел пайдане, эшаш да берашта ший ханнахьа маьхий тохийтар, мел харцахьдала тарлу уж ца тохийташ дитача бѣра вахар.

-Боккхийчар а шоай ханнахьа тохийтац хлара итт шѣра тохийта деза, уж тайп-тайпарча лазарех лорабу маьхий, - йоах Салангире Лейлас. Масала, сага мукхьиа хьастам

йотталу. Тлаккха веде воагъла из маха тохийта. Нагахьа санна цу тайпарча хламышта духьале еш бола маха ший ханнахьа цо тохийтабаларе, из хьастам влалла новкѣа хургбацар цунна, цо зе дергдацар цун унахцѣнонна.

Массанена ховш да, цох кепайоазон тла а дийцадар, Сурхо тла керда амбулатори хьалгьаьлга. Из длайолаяьр 2023 шѣра, йистѣяьннаяр 2024 шѣра. Цхьацца кхоачамбоацараш-м хиннад цига, бакѣда амбулатори чуйоагълача больницан кертерча лора Антошканаькьан Ахьмада Заремай а глѣшлонхой а глонца уж кхоачамбоацараш дладаьхадар. Цигара кабинеташ паргълагъла а дукхагъла а я, нах тлаэцара эшаш дола хьалаш а дикагъла да, юкѣара анализаш ю лаборатори дуккха дикагъла хургья хланзарчул, бакѣда юртара нах латкѣаш ба, цига хьалгьаха гаьна я шоашта, яхаш. Хланзарчоа кьаьнарча поликлинике ба лораш. Тѣша безам ба уж шоашта яьча кердача фусаме хьалчулгоргхиларах. Иштта уйла яр наьсархой боккхагълар поликлиника а берий поликлиника а каналал дѣхьа хьалгьаьча хана, кхайкора больница, цѣийоацара духьаларча диспансѣра фусам Пхьилѣкьонгий-Юрта яьча хана. Хлаьга а нах хана йлоахал длаѣмаб, лоткѣамаш а сайцад. Иштта хургда аьнна хет сона Сурхо тларча амбулаторѣца дувзаденна гьулакх а. Лорашта шоашта-м цига паргълагъла хургъйолга шеко йоацаш да. Кхоачам ба духхьал цхьа масал доаладича. Тахан амбулаторе кулгалхо йолча Лейлай кхыметтел ший кьаьстта кабинет яц, ялх саг вагъла уж цхьан кабинетѣе. Кердача моттиге ухаргъйолча транспорта уйла е езаргья, аьнна, хет сона; из кара долча наьха; транспорт йоацаш цига длакхача атта хургдац, глѣш ваха-м цхьаккха тайпара аьттув болаш моттиг яц из. Лорашта шоашта а хала хургда, ханнахьа балха длакхача а цлаболхаш цигара арабала а. Уж-м кхаь сменах болх беш а, бийсан 8 сахьат даллалца цига хила безаш а ма бий.

Со цига вахача дийнахьа цхьабола лораш шоай участкѣашка бар, вожаш унахой тлаэцаш, шоай сменах кьахьегаш, каьхаташ тла болх беш бар. Хлара лора смена 5 сахьатах латташ я. Иштта амбулаторѣна чубоагълаш ба юртарча 6 ишколе болх бе безаш бола медийжарий. Йиъ ишколе уж болх беш бола дукха ха я. Керда хьалгьаьча шин ишколе лицензи хьаенначул тлехьагъла длаболалургба кьахьѣга. Цу гьулакха эша кабинеташ массанахьа йолаш я, кердача ишколашка йооттабе беза цу гьулакха эша глѣрс. Цар берашта маьхий тохара план оттаю, эша каьхаташ кийчду, цул тлехьагъла лор хьа а йийхе, маьхий длатохийт. Аз кхѣтадаьчох Сурхо тлара зламига а воккха а мел вар лорий теркама юкѣе ва даим. Иштта хуле, шергара шерга дукхагъла хургба вайна юкѣе унахцѣна бола нах.

Ессентуке д'айихъача яхъашка, котало яккхар вай к'юнача артисташа

Гаьгенаькъан Мартина

Ессентуке д'айихъача «Керда хьокхам» яхача яхъе-фестивале котало яккха ц'акхъар вай нач'ал дола к'юна т'ехъе. Из хоам «Сердалога» бир Илдарха-Г'алий т'арча мзере.

«Берригача мехкара 700 совг'а артист гулвелар яхъашка ц'хъан доазон т'а.

«Културан оаг'онца г'ю деш бараш» яхача Ставрополерча юк'арча болама в'ашаг'еллар из кхетаче. Илдарха-Г'алий т'арча културан ц'ено кхебаьраш белгалбаьлар «Эстрада вокал» яхача оаг'онца. Гран-при Чуранаькъан Луизас яккхар, 1-ча оаг'он лауреаташ ба аьнна белгалбир Имарханаькъан Мухаммад, Баьтаранаькъан Хъава, Имарханаькъан Самира», - йоах тхога бенача хоамо.

«Коталонца даькъала-буьц белгалбаьннараш, иштта царна х'ийхараш! Д'ахойодача хана а, иштта толамаш доахаш, д'ачакхбала аьттув, низ хилба цар. Илдарха-Г'ала - нач'ал дарий шахьар!» - аьлар шахьара да волча Дидиганаькъан Ахьмада.

Г'ажарий-Юрта белхий бир селхан

Коазой Мадина

Шолжа кхален Г'ажарий-Юрта «К'ааман лостама белгало» яхача болама чубоаг'аш экологеча бувзабенна белхий бир, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Г'алг'ай Республикан Иалама Министерствон зарбан болх лелабераша.

Иалама хозача г'олла доаг'ача Эса хин моттигаш ц'енъе арабаьлар тайп-тайпарча предприятий, дешара моттигий, «Даьхен лорбой» ганза виькалш, шоай мехках дог лазаш бола бахархой.

«Уж белхий д'аьхош кулгаговзала гойтам хилар, цига б'аргаго а безам бале эца а йиш яр кулгара даь балхаш, к'ааман ашараш лоькаш йола концертни программа а хилар», - аьлар Г'алг'айчен Иалама Министерстве.

Якуте баркал кхайкадир Калининградерча г'алг'ай НКА

Коазой Мадина

Черняховске д'айихъача «Россе зизаш» яхача областерча фестивале г'алг'ай к'ааман Иадаташ, оамалаш йов-

зийташ йола программа гойтар Калининградерча г'алг'ай к'ааман културан автономе доак'ашхоша. Дега тоам хулаш, д'адахар царна из в'ашаг'иххетар.

«Сердало» газетага Миннацо дийцачох, Калининграде бахача вай к'ааман виькалшта дагадоаца дикахетар хилар, Россе доттаг'ала Ц'еной, к'амий доттаг'ала марафоне дак'а

лацарах баркал кхайкадеш, араьхарча бувзамех, к'амий г'улакхех йолча Саха (Якути) республикан министерствос дайтача каьхатах.

РОАГ дешара ишколе дак'а лоацаш хилар вай мехкара лораш

Коазой Мадина

Укх деношка Шолжа-Г'алий т'а д'айихъача 146-ча Россерча акушерех-гинекологех латтача дешара ишколе дак'а лоацаш хилар вай мехкара 48 лор. Царна юк'е бар акушераш-гинекологаш, неонатологаш, иштта кхыбараш а.

Из хоам «Сердалога» бир унахц'енон г'улакхех йолча министерстве. Кхетаче дийцар берий, ноаной унахц'ено лораярах, берах хилар хала токхаш болча кхалнаха т'ахьожам лоаттабарах, гестационни диабета духьала дарба дарах, иштта унахц'ено лораяра т'ехъа федеральни оаг'лоно дак'а ла-

царах. Дешара ишкол лорашта боккха пайда луш хилар. Берий, ноаной могашал лораяра т'ехъа дукха кердадараш дайзар лорашта ц'хъан истола гонахъа д'акхихъача кхетаченашка, семинарашка.

«Иштта йолча дешара ишколе дак'а лоацаш хилар лорашта лоарх'аьме да, шоай кхетам лакхбе, керда хъа-

даьннараш д'а-хъа эца аьттув хул цар. Вай мехкарча кхалнаха, берашта лоаттадеш дола г'ю дикка тоадара т'ехъа лоарх'аьме да из», - белгалдир акушерий-гинекологий Юк'арлон хьалха латтача, унахц'енон оаг'онцарча Илман доктор, профессор йолча Гатаг'ажанаькъан Заретас.

Южни яхача гІалгІай юрта, кІимарса бетта хьалхара берий беш хьаелларгья

Коазой Мадина

деча дакъъ тІара.

МагІалбика кхален Южне хьалгеш латта хьалхара берий беш йистеяла йоалл, из лаьрхІа я 120 бера, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага доал

Хоамо яхачох, из йистеяк-кха езаш яр, ер шу чакхдоалаш. Бакъда, даь даьннача балхашка хьежача, гуш да кІимарса бетта из яргйолга.

«ХІанз цу гІишлон чура балхаш деш, гонахъара доазув тоадеш да. Ламинат Юдиллад, кафель техай, уж балхаш 100% йистедаьннад. Кастлуш, чура гІирс а мебель а дІаотгае болалургба, хІаьта коара балхаш

а 70% йистедаьннад», - аьлар МагІалбика кхален администраце.

Из берий беш хьалгеш я, «Юртара доазонаш тоадар» яхача паччахьалкхен программанна чуйоарІаш.

1914-1990-ча шерашкара 27 кинон масал гучадаьлар Красногорске, ГІалгІай республикерча архива болхлошта

Гаьгенаькъан Мартина

1914-1990-ча шерашка дувзаденна 27 лоархІаме кинон масал гучадаьлар вай мехкарча Паччахьалкхен архива оагІон болхлошта Россе паччахьалкхен кинон масалий архиве (РГАКФД). Из хоам «Сердалога» бир архива болхлоша.

«Вай Мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас тІадилларах дІаболабаь болх, толам болаш хилар тахан. Балха гІулакха баха болаш, вай мехкахоша цига техкад 1914-1990-ча шерашка дувзаденна дола 27 масал, хьатІадаьха шоашка хьаденад уж.

Иштта, 1942-1943-ча шерашка Кьилбаседа Кавказа моттигашка лаьттача тІема де-ношца бувзабенна киногойтам корабаьб царна. ЛоархІамеца балхех да, 1920-1980-ча шерашка дувзаденна дола 33 сурт.

Хьадувчачох, 1942-ча шера МагІалбике лаьттача ЦІеча Эскарца дувзаденна сурташ да цига. Іилманхоша геттара чІоагІа тошкаш латтарех да гІалгІай къаман вахарца, культураца дувзаденна каьхаташ.

Тохкама балха керттера декхар - ГІалгІай къаман истореца дувзаденнаш дийндар, лорадеш дІахо дІадахьар.

«Кхераме доаца салаІар» яха болам дІахьош ба МЧС болхло

Коазой Мадина

Республикерча салоІама лагерашка, берашта лаьрхІа «Са кхераме доаца салаІар» яха болам дІахьош ба мехкарча МЧС болхло. ЦІерцарча кхе-

рамзленах дувцаш ба уж хІара лагере, цига кхетаченашка вІашагІбетталуш.

Шолжа-Шахьарерча «Седкый куп» яхача лагере хилар аргІанара кхетаче. МЧС болхло

вола Дударанаькъан ІбрахІм вар берашта цІерцарча кхерамзленах дувцаш хиннар.

«ЦІи йоаеш долча гІирсашка, цІера юкье чуводача хана ле-лаеча мІаьжгашка хьожаш, из болх чІоагІа тамашийна

хеташ дар бераш. Иштта цу оагІонцарча викторине дакъа лоацаш, цІерца дувзаденнаш довзаш хилар уж», - яхаш, хоам бу тхога республикерча Россе МЧС ГУ зарбан болх лелабераша.

Яхъ йолча кІантах лаьца

Уцага Малсага 200 шу дизарга

Іарчакханаькъан Сали

Укх шера нийсса 200 шу дуз гІалгІай къаман денал, эзел, гІулакх ший дегІах доал-лаш хиннача Далганаькъан Уцага Малсага. Из ваь хин-нав 1825 шера Заур Ков яхача гІалгІай юрта. Таханарча дий-нахъа цун вахар дувцаш дола лоархІамех дола литературан йоазув да аьнна хет сона дукха ха йоацаш вайцара къаь-стача йоазонхочо Матенаь-къан Іаббаса язъьь «Къаман-на хетадаь вахар» яха очерк. Из юкьейихъай ишколе 9-ча классе Іомадеча литерату-рах долча книжканна. Кхувш йоагІача тІехьенна, къаьстта кІаьнкашга, дукха дика маса-лаш да цу тІа хъаэца мегаргдо-лаш.

Очерко яхачох, Малсаг гет-тара хьалха дас дІавенна хин-нав Буро тІарча гимназе деша, цул тІехьагІа Санкт-Петербурге тІема гІулакх Іомадеш дий-шад цо. Дукха теркам тІаозаш дола хІамаш да цун вахарах а безамах а дувцаш, уж дер-ригаш довза ловш волча сага деша деза дувцаш дола йоа-зув. Из очерк язъьь 30 шу да,

Уцага Малсага 170 шу дизарга язъьь хиннай из Матенаькъан Іаббаса. Лоацца хьоахаергъя вай цу тІара цхьайола мотти-гаш. ЗІамигача сага куц-сибатах йола моттиг еш вай очерка тІара: «...Кавказе хиннавац цу замалахъа Малсагага кхоачарг-волаш къонах. Іалаьмате хоза сибат, дегІ-кеп долаш саг хин-нав из. Цун юкъ хиннаяц шин бе йоллал мара, бакъда белаж-м ши эрш шера хинннай. ТІабувха гІирс а наьхачул вогІ хулаш хиннабац. Мехка цІихеза, цхъа моллагІа йола говр хаькка-ча тІехьакхувргйоацаш, йоргІа хиннаб цун тІавагІа гила а...»

Цунна езаш а из везаш а хин-най, яхаш, дувц хІиречун, Россе паччахъа инарал-майор, цул тІехьагІа Туркий мехка дивизи-онни инарал хиннача Кундухов Алхаста Мусий йоІ. Цу заман чухъа низаца, эзелца, кхыча зІамигача сага дегІах дахка де-зача гІулакхех цунца къовсава-ла а котвала а могаш саг хин-навац. Цкъа моцагІа наьсар-хочо ийца хиннай, йоах, чер-сашкахъара геттара коача говр, из юхакъовла, караІомае лоархІавеш хиннавац цхьаккха саг. Іабе-Гув болча говраш хо-ахкача из хахка чІоагІа ловш

хиннав цу говра да. Цу мотти-ге вахав Уцага Малсаг, цига хьалхара моттиг а тІакхулла ферта, дошоца-дотоца кхаьла шалта совгІата яьккха хиннай цо. Цунна тІайоалаьый тхьов-ра вай йийца говр. Из караер-зае гІерташ волча Малсагага ладувгІаш хиннаяц, лаьтга ца лоатталуш, гІатта гІерташ хин-най. Юххера а, говрбаьречуни говраи юкьера къовсам чак-хбоал, говра юкъ ювш, из лаьт-та юллаш.

Дикка теркам тІаозаш да, цхъан малий ца ховча кхалса-га цо даь гІулакх. Цхъан дий-нахъа елхаш йоагІа кхалсаг бІаргаййнай цунна. Цу хана, цхъаболча наха хІанз а лела-ду из, гІалгІай Іадат хиннад; маьре яха, даьцІа енача кхал-сага етт луш. Елхача кхалса-га Іеткъар фуд хайнад Малса-га. Из даьцІа яхачара цІайодаш хиннай, цунна етт бала е да е воша а хиннавац, из дагадеха елхаш хиннай из. Уцага Малса-га теьый из, хІанзчул тІехьагІа со ва хъа воша, аьнна, ший Іула юкьера дикагІа бола етт бенна цІаяхийта хиннай, йоах, цо до-гьийша йола кхалсаг.

Цхъаькха цхъа моттиг да-гайоха лов. Из ший говраца

Санкт-Петербурге ваха хиннав, цига чІаьхка йоагІа говраш со-вцаьь, паччахъа цІен тІара йоІ кІалхаръьяьккха хиннай, яхаш, дувц.

Цун эзделах лаьца аьлча, алхха цхъа масал доаладергда вай, из вижа уллача метта тІара киси, цхъа хобор доацаш, сов шаьра хулаш хиннад Іуйренца из гІеттача.

Уцага Малсаг Россена а Ша-мала а юкье машар бе гІерташ хиннав, цу гІулакха ваха ара-ваьннача, тийшача балхах кІийле яь, вийнав из. Цу хьакъ-ехъа иштта язду очерка тІа: «... Из гІулакх шийна хезача, гетта-ра чехка цига тІавенав Шамал, венна улла Малсаг шийна бІаргавайча, аьннад цо:

-Аь! Хъан бир-хьогІ ер тий-шаболх? Укхун сибатах, куцах эхъ ма дарий шоана ер вер. Тамаш йоккха я-кх хІанзчул тІехьагІа укх Даькъастен чу вай лаьрхІар чакхдоале, - аьнна. Кхы сабар а ца деш, ше ма водда ший шахьарга дІавахав Шамал...»

Цу хана Малсагаца хиннаб Малсаганаькъан ГІайте Аьди, Хьоашаланаькъан ЧІожа Янар-са, Далганаькъан Эдала Хал-марза, кхы а иттех новкъост.

Уж а Малсаг санна боабаьб, кІийлен тІара дов даь. «Малсаг дІавеллав Буро тІа Аликперо-ва цІерагІа йолча етта кирпишк еча завода юхе доахкача шоай тайпан кашамашка. Аьдии Янарсеи дІабехкаб Яндаре, Хал-марза дІавеллав Долакха-Юрта. Из хиннад 1857 шера».

Уцага Малсага майралах, низах, гІулакхах дувцаш тайп-тайпара халкъа иллеш да. Къа-ман дикача къонахех цаІ хин-нав, яхаш, вуьц из тахана а, цун 200 шу даьннача заман чухъа. Цох лаьца «Уцага Малсаг – къа-ман а мехка а патриот» яха книжка яздаьд эрсий меттала цар шоай тайпан сага, милице балха тІа хиннача полковника Далганаькъан НаІиба.

ХІанз а екаш мо хет цун оаз

Оздой Іамархана 70 шу дизарга

Цхъадола хІамаш а нах а бицбе йиш йоацаш, вай дегашка бус даимленна. Осменаькъан Хъамзата ший цхъан байта тІа аьннача беса, байча а дийна-чарца бахаш хул уж, шоашта тІехъа дика гІулакхаш дитар бахъан долаш. Цу мугІаре ба гІорбаьнна хинна паччахьалк-хен болхлой, йоазонхой, арти-сташ, шоай къахьегамца мехка сий лакхдаь нах, кхыбараш. Цу тайпарча нахах цаІ вар аьнна хет сона ГІалгІайчен халкъа ил-лиалархо хинна, укх шера 70 шу дузаш вола Оздой Іамархан. Вай мехкахо кхаьчавар илли-алархочун лакхаленга. Амма дІахо а ваха кхело цунна ха ен-наяларе, цо кхы а доккхагІдола толамаш доахаргдар аьнна хет. Къаьстга а из накъаваргвар тІехъа тІакхувш долча ноаха-лашга вокал хьехаш вола хье-хархо а масал эца мегаргдола саг санна а. Цун йоккха юби-

лей йолча шера из юха а дага ца вехача Іелуц, из вай декхар да аьнна хет сона.

Оздой Ислама Іамархан ваь хиннав 1955-ча шера Буро тІа. Цига дІайолаеннай цун деша-ра юхьиг, тІаккха Минеральные Воды оалача шахьар тІа деш цо ишкол яккхалца. Ший оаз дика дІайодилга ховш вола зІамига саг деша отт цигарча ашарий училище, из нийсделар 1972-ча шера. Кхы а цхъа шу даьл-ча, эскаре амал де вода, Бакур-ча куран тІа лаьтгача фецарча низашга духьаллатгача бІухой мугІаре волаш. Эпсара дарж долаш чакхдоаккх цо ший тІема гІулакх, бухсоцпаш цох хул ка-питан. Іамархан хьинар долаш саг хинначох тара ва, шийна карагІдаьнначох кхоачам баь ца Іеш, даим кердача лакхале-нашка кхача гІерташ, никъ баьб цо, Кьилбаседа Кавказера ваь-

нна Гаьнарча Малхбоале кхач-чалца. Ший ткьо шу даьннача заман чухъ (1975), Хабаровск оа-лача шахьар тІарча искусствай училищен иллиалархой отделе-не деша отт вай мехкахо. Цига-ра дийша ваьлча, ше Іомадаьр кІоаргдеш, поалхам йолча на-хаца оагІув буллаш, 1979 шера Хабаровскерча ашарий театре болх бе дІаволалу из. ДІахора цун кхел цхъан юкъя ювзаенна цул Владивосток оалача гІалаца. ХІанз из деша отт цигарча хье-хархой институте, иллеш доаха-ча наьха говзал Іомае дагахъа. ВорхІ шера (1990-1997) шерашка къахьег Хабаровскерча ашарий театре, ховш ма хиллара цхъац-ца оперни спектаклашка дакъа лоацаш хиннав из цу хана а цул тІехьагІа а. Цунца болх беш хин-най, из ше санна хоза илии доак-кхаш, тамашийна оаз йола цун фусам-нана Мизерная Татъя-на. Волгоградерча ашарий теа-тре къахьега хьех уж шаккхе а, дІахо Ислама Іамархан ший Да-ьймехка кхоач. Наьсарерча опер-ни студе болх беш, дуккхача вай-цига хулача концерташка дакъа лоац дезала дуэто (2001–2004). Сона хезачох, Магасе квартира а еннайр царна. Цу хана воагІаш-водаш хийла бІаргаго йиш яр иллиалархо Магасе а Наьсаре а. Куц-сибат эздийча сага долаш вар из, цу сахьате зе йиш йолаш дар из лакхара культура йолча наха юкье кхувш венилга, цхъа моллагІа вола мугІарера саг во-ацилга, хІаьта цунца вІалла ку-

ралах-сонталах хІама доацаш санна хеталора. Цо вайцига къа-хьегаш яьккхача хана, моттигер-ча иллиалархошта цхъацца гІо-новкъостал ду цо ший хьехамаш-ца, хІана аьлча цу хана из дух-хьал иллиалархо хинна ца Іеш, хьехархо а вар. 2003 шера Оздой Іамархана лу «ГІалгІай Респу-бликан халкъа артист» яха цІи.

Арахъа волча хана а ший къам дагадоагІаш, цунна пайдане хург-дар де гІерташ хъавоагІа из. Ма-сала, 2005 шера цо вІашагІйолл «ГІалгІайче» яха Волгоградера юкъярло, цун керте латташ дикка ха а йоаккх. Из болх цо тарбора Волгоградерча музыкальни ко-меде театра артиста гІулакхаца. Хьехархо хиларах тарра, цигарча искусствайи культурани пачча-хьалкхен институте къа а хьегар Іамархана, иллиалархой къона ноахалаш кхедеш. ХІаьта 2010-ча шера денз, Ислама Іамархан вар вай республикан президен-та Волгоградски области гІолла вола викал. Духхьал вай мехка яйза ца Іеш, цун оаз, иллиалар-хочун говзал йовзаш яр доазол арахарча мехкашка а. Из ше а вар каст-каста дунен бе-беча мехкашка водаш, балхаца дувза-денна кердадараш, деза-доккха дараш довза гІерташ, Іомадеш, балха тІа царех пайда эцаш. Ма-сала, из хиннавар США, Японе, Итале, Корее, Китае, Швейцаре, Германе. Вай мехкарча йоккхий-ча шахьарашка хезаяр цун оаз. ДукхаргІа йолча хана концерташ-ка цо иллеш доахар ший вахара

а балха а новкъост йолча Мизер-наяйца.

Ше Волгоградерча театре яь-ккхача хана, цо дакъа лаьцад дунен йовзаш йолча оперни спектаклашка. Цо ловзаяьй Аль-фреда («Травиата»), Паччахъа Гу-става ІІІ-чун («Бал-маскарад»), Базилио («Фигарос саг йоала-яр»), Эдвина («Сильва»), Дани-лай («Сакъердаме жеро»), Айзен-штейна («Имаьшк»), иштга кхы-чар йовхьамаш. ГІалгІай меттала дІааьнна, сона дагадоагІаш, цхъа илии дар цун. Из дар Осменаь-къан Сосе Хъамазата байт ларде улла «Даьймохк дагаухар сона» яха илии.

Оздой Ислама Іамархан кхел-хав 2015 шера, ший 60 шу даь-ннача хана. ГІалгІай иллиалар-хошта юкье ший белггала а лоархІаме а моттиг йолаш хург-ва из даим.

Самукъане ахка

Мишта салолагда дешархоша укх шера?

Гарчакханаькъан Сали

Хьатлакхаьчад дуккхача наха – боккхийчар а зламаглар а - члоагла сатувсаш дола ахка. Боккхаглар хьалххе уйла яь, салолача юкба де деза хламаш белгалду. Цу юкба хила тарлу влалла дагадоацараш: язье йолаяь роман чакхъяккха дага хул йоазонхо; бераш музейшка кхувла, царна къаман культура йовзийта лерхI дас-нанас; ха хоза латтача хана саг йоалае лерхIаш хул цхьавар; ценош тоаде лерхI вокхо, кхы а массагла да уж. Вешта аьлча, цу салолача беттага хьежадеш латташ дукха гIулакхаш хул.

Цхьабола нах уж деррига гIулакхаш дита адите, салала болх. Бакъда вай къаман юкба кIезига хул цу тайпара нах. Цудухьа отпуск, ахка чакхдаьнна, балха араваьлча, цхьана ктаьхегаш бола нах хетта болалу:

- Салефарий Ia?

Дукхагла болча наха луш дола жоп хул:

- ГIалгIай Iaьдалагла салефар аз.

Коа-карта е квартире балхах воаллаш, дIадахар са ахка яхилга да из.

Салафар де дезарашца тардеш а хул цхьаболча наха. Масала, беш йолча наха салала а пайдане хлама де а тарлу ахкан юкба. Нагахьа санна маьтсела бетта хьалхарча деношка беш дIаюйя (коартол аргда вай), бIарчча аьхки 3-4 ди доадоийа, цох дезала дикка новкъостал хургда. Сона бовзар цу коартолаца цхьана (юкба гIолла) кхеш, гIайнаца новраш дIадувш хинна нах. Вешта аьлча, массехк дийнахьа кьахьийгача, кхо пайда бу цар: яа коартол, хьакха новраш, чам болча даарех тоха кхеш. Юхейиса ха салолаш дIаяхьа мара езац. Мишта салала йиш я вокх деношка? Укхаз хIаране шийна дезар хорж. Масала, цхьабараш форда тIа баха ловш хул, лувча а форда тIарча феца садаха а; вокхарна бIаьхникъ бар дезаш хилац, цудухьа цIагла е цIенна гаьна ца боалаш салоI цар, Iам тIа, хи тIа, хьунагIа ухаш; цхьавола саг набарах виза, дукха чоалхане доаца дарба де ловш хул.

Мишта салала лерхI вай мехкарча бераша укх аьхки? Вай республике цхьа бIаь ах бIаь гаргга ишкол я, цига дешаш да 88 эзар бер. Бакъда шоашта хеттача тайпара цар массане салала аьт-тув баргба аьлча, теша хала да. Мехка паччахьалкхен зарбан болх бераша баьча

хоамах, ахкан хана салолача моттигашка даха таро хургья 3712 бера. «Царех цхьадараш салолаш хургда 33 могашал тоаеча берий моттигашка, царех 31 ишколашка вIашагIехка хургья, вожаш «Аьрзи», «Кьона мехка охло» яхача лагерашка хургба». Царел совгIа, шоай дезалашка салафар вIаштIехьадаьккхараш кхы а дукхагла хила тарлу, уж шоай даьца-наьнаца Iалама а мехка а хозача моттигашка ух, шоаш бахача моттигашка салафара эшараш хьаду, масала, берашта аьхки коа бассейн оттабу, бургацах ловзар вIаштIехьадоаккх, зIамигачарна геттара хоза хеташ дола шашлык ду, морожни яа кафе кхувл, массагла да уж, берий самукъадаргдола хламаш. Тхоцарча цхьан хьехархо-чо аьлар, бегаш беш, «коа бассейн Io а оттабаь, тух Iочутоссе – из ба-кх хьона форд». Цо-м бегаш беш аьнна хургда из, амма цу дешашца цIенхий юхьигаш яр, хIана аьлча дуккхача берий коашка дувсаш дола бассейн латташ хул, аьхки хьехача маьлхо мелдаь хий чу а долаш. Хьаштдале, тух тасса а мегаргда цу чу, долаш ма дий вай аптекаш-ка форда тух.

Цхьайолча хана хаза йиш я укх тайпара дешаш:

- Берий лагере, даьра, вохийтаргвацар аз сай кIаьнк, фу Iомаду цига, лерттIа баа кхача а хилац йоах цига-м?

Нагахьа санна бер боча Iомадаьдале, паччахьан даар тIа доагIадаьдале, цу тайпара хьалаш цунна цига хургда аьлча бакъдац: цига хIара дийнахьа чкьаьран цIе е Iаьржа Iов хургьяц цунна, баа маьхьара чкьаьра хургбац, хIара хIама мел дуача хана москала, котам, бежана, устагIан дулхи жувра хьалтIами хургьяц. Сона хац тахан бераш лагерашка мишта кхоаб, амма со а хиннав лагерашка. Нохчашкахьа Чишки яхача лoаман юрта, хьунашта а гувнашта а юкба уллар «Зорька», «Лоаман фо» яха ши лагерь. Цу шиннахьа а хила вийзав са. Дийнахьа кхозза, эргадоаккхаш даар лоаттадора цига, чкьаьра а дулх а юкба долаш, даьтта, нахча, сом, салаташ хулар хувцаш. Делкьийна наб яь гIайтгача, баа сом е мерза хIама лора. Кхы фу эш кхачанца салала дахача бера? Сога хаьтгача шортта кхоачам болаш да, тхо раьза дар цига луш хиннача кхачанна.

Бераша лагере хIама Iомадергдац яхар а бакъдац. Цига дукха спортивни ловзараш хул, сурташ дехкарах

яхьаш чакхйоах, книжка деша ловрашта библиоте-ка я, цхьаццайола кулгагов-зал Iомаеш кружокаш хул. Иштта Iомаду цига бе-беча къамий халхараш, ловзараш, иллеш, байташ, экскурсеш-ка ух. Лоацца аьлча, саготде ха хилац берашка. Цудухьа лагере хIама Iомадац, цига-ра бераш гIелделе цIадоагIа яхилга шийна кIалха кIийле йолаш дац, аьнна, хет сона.

Вай республике кхы а дукхагла хьае йиш йолаш яр, бераша аьхки салола лагераш (майдаш аргда вай царех). Масала, аз болх беча Сурхо тIа 6 (ялх) ишкол я. ХIараяр ший столови йолаш, дуккха берий ловзараш вIаштIехьадаха коара а чура а спортивни гIирсаш долаш я. Сона хезар бакъдале, юр-тарча цхьан ишколе мара ахкан заман чухьа салолаш йола берий лагерь хургьяц. Дукха хIама дац цу гIулакха эшар. Гуйрийна бер, ший цIагла хIама диэ хьадоагIа, цига делкьа ха хиллал-ца ловзаш, яхьаш чакхйоа-хаш, бе-бе пайдане хламаш Iомадеш хул. Делкьийна хIама даа столовеш йолаш я ерригача ишколашка, дел-кьел тIехьагIа юха а цхьац-ца пайданера хIама Iомадеш хиле, цIадолх бераш, пхьор шоай цIагла дуь. Аз дувцаш санна доацаш, геттара хоза а пайдане а вIашагIйолла йиш я цар салафара про-грамма, хIара дийнахьа де мел дезача хIаман ше-ший мугI болаш. Аз хьехача 9 шера дешача ишколе лагерь а майда а хургйолаш яц. Амма е йиш-м яр из, бераш цига сакьердалуш ухаргдар. Цудухьа цхьадолча берашца къамаьл дир аз, уж аьхки фу деш хургда дувцаш. Дукха сакьардамах йица хетанзар сона цар аьхки цIагла йоак-кхаргйола ха. ВорхIлагIча деша дагIача бераша дувц:

- Со укх аьхки, хетарга-хьа, тхоай цIагларчарца Ка-спийски форда тIа гIоргья, - йоах Муцолганаяькъан ХIажара, цунна форда юхе лела, цу тIара доагIача феца садахар хоза хет.

Шоай юрта бахача ноа-нахошка яха лаьрхIа я дешара шу дика дешаш чак-хдаьккха йола Муцолганаяь-къан ПаьтIамат. Юрта мел дола сакьердаме, хоза хIама довзаш, бIаргадайна я из йиIиг. Керда юрташ, эргаш дола хламаш цунна горе, салолам а дукхагла хургбар цунна. Цигара чучеа коа-карта кулг тохаш, цIена ло-аттадеш, лостам беш ахка дIадахьа лаьрхIа я из.

Цу классе вагIаца Тоа-чанаькъан Ювсапа ше де лерхIа керттера хIама санна лоархI спортивни клубе ахар. Из дIаязвеннав бокса секце.

Цу тайпара къамаьл хилар са 5-ча классашка дагIаца берашца а. Масала, Муцол-ганаяькъан ИбрахIим КьорIа деша Iомавала ловш ва, Булгучанаяькъан Абабукар даьна новкъостал де лаьрхIа ва, КамАЗ тоаеш, цхьац-ца гIишлошгьяра гIирсаш кхухьаш я из машин. Кхы а дукха дийцар бераша, дукхагIдараш цхьаннахьа даха уйла йолаш дацар, бIарчча ахка шоай цIагла даккха лерхIар цар. Цхьаьк-ха цхьа хIама а да сона ховш, цхьадола бераш е наь-кьа йистошка е базараш-ка латтаргда хIама докхаш: сомаш, баьцадаараш, харба-заш, пасташ, бе-бе комараш. Цар салафар а хьага хIама шийца долаш дац.

Ховш ма хиллара, таха-нарча ишколе Iомаеш йола дешара программа гетта-ра чоалхане а физически хьала Iаткьаш а я, цуду-хьа берий салафара денош цар самукъадаргдолча тай-

пара дIадахьа деза, из кара да фусамерча боккхагIчар. Цу хьакъехьа ше къамаьл деш вай республикан кул-галхочо Келаматанаяькъан Махьмуд-Iаьлас аьннад: «Аьхки салафар – из аьт-тув болаш ха я, бераш иш-колан халача балхах мукъа-даха, низ Iоабе, цхьацца шо-ашта ховшдараш алсамдаха, керда доттагIий лаха... Бера-ша салола ха хоза а йицлур-гйоацаш а е еза. Цу гIулакха оттае еза берий безам совбо-аккхаргбола, кIоарга чулоа-цам бола программаш, цар дегIакхувла еза цар кхолла-ма говзал, унахцIено лора-яра даькье гIо де деза, эхь-эзделаца ювзаенна оама-лаш Iомае а чIоагIе а еза. Иштта хиланза даргдоацар да, салолаш йоаккхача ерри-гача хана берий кхерамзле лораяр.

Къаьстта теркалде деза, вахар халача хьале дола бераш, лаьрххIаца тIема опе-раце доакъашхой бераш, За-порожьера боагIа вай кьона доттагIий. Деррига хьаде деза вай ГIалгIай мехка шоай цIагла болаш санна ха цар йоаккхаргйолаш».

Ала деза, кхаь бетта шоаш цIагла болаш, цхьац-ца дешарца дувзаден-на гIулакхаш де а цар вIаштIехьадаргда, аьнна. Цхьабола дешархой йоазон-на тIехьабусаш, из ийрча долаш, гIалаташ дукха деш ба. Царна декхар тIадилад балха тетрадаш тIа а йоа-зон балхий тетрадаш тIа а мел дувлийта гIалаташ Iомадар. Вожаш ба йоазош Iодешар эсала долаш, царга аьннад цIагла йоаккхача хана дукхагла деша, шаьрде, дикагIа болча дешархошта тIехьакхувргболаш. БIарчча хьайицача, салала а пайдане йолаш ха дIаяхьа а аьттув балба берий.

14 КАЪХАТАШ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«ГІалГІай Республика паччахьалкхен рузкъа приватизаци ярах долча», ГІалГІай Республика Закона 5 статье хувцамаш юкъедахьара хьакъехьа

ТІайцад

ГІалГІай Республика
Халкъа Гуллама

2025 шера тушола бетта 27 ди

Статья 1

«ГІалГІай Республика паччахьалкхен рузкъа приватизаци ярах долча» 2016 шера оагІой бетта 19 дийнахьарча №54-РЗ йолча ГІалГІай Республика Закона (Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2016 шера оагІой бетта 20 ди; интернет-газет «ГІалГІайче» (www.gazetaingush.ru), 2021 шера лайчилла бетта 29 ди; 2022 шера ардара бетта 12 ди; 2024 шера саккура бетта 6 ди) 5 статье юкъехьо Іобелгалдаь хувцамаш:

1) 1 даькъа 7 пункте дешаш «мах хьакхайка а ца беш» хувца дешашца «ма тарлу кІезигагІа могабаьча маьхах»;

2) 3 даькъе дешаш «мах хьакхайка а ца беш» хувца дешашца «ма тарлу кІезигагІа могабаьча маьхах».

Статья 2

Ер Закон низаца чоагІденна болх бе долалу, ер официално кепатеха итт ди чакхдаьннача дийнахьа денз.

ГІалГІай Республика
Мехкда

Келаматнаькъан М.М.

г. Магас
2025 шера «9» апрел
№ 8-РЗ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«ГІалГІай Республике промышленни кьахьегемахи промышленни политикахи долча» ГІалГІай Республика Закона 9² статье хувцамаш юкъедахьара хьакъехьа

ТІайцад

ГІалГІай Республика
Халкъа Гуллама

2025 шера тушола бетта 27 ди

Статья 1

«ГІалГІай Республике промышленни кьахьегемахи промышленни политикахи долча» 2010 шера саккура бетта 27 дийнахьарча №8-РЗ йолча ГІалГІай Республика Закона (газет «Сердало», 2010 шера тушола бетта 6 ди; газет «ГІалГІайче», 2011 шера ардара бетта 6 ди; 2012 шера тушола бетта 24 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2016 шера майтсела бетта 6 ди; интернет-газет «ГІалГІайче» (www.gazetaingush.ru), 2020 шера оагІой бетта 1 ди; 2023 шера оагІой бетта 29 ди) 9² статье юкъехьо Іобелгалдаь хувцамаш:

1) ГІатохар де Іобелгалбаь чулоацам болча 6¹ даькъаца:

«6¹. Промышленность деГІахувлара паччахьалкхен фонде могаду урхалдара коллегиялни орган – экспертни совет вІашагІйоллар. Экспертни совет вІашагІйоллара арІа белгалъю промышленность деГІахувлара йолча паччахьалкхен фонда уставаца. Промышленность деГІахувлара йолча, вІашагІтохара-бокьон куц долаш автономни учреждене кеп йолча, экспертни совета компетенце да Іобелгалдаь дешаш:

1) промышленность даькъе кьахьегача субъекташта финансови новкъостал дарах соцамаш тіацар, цун боарам хувцар, промышленность даькъе кьахьегача субъекташта, цар паччахьалкхен фонда средстваех, программашни проекташи кхоачашьара тіацерзадаь паччахьалкхен фонда средстваех промышленность деГІахувлара проекташта финансировани елга дІахьоиш;

2) экспертни совета компетенце дола промышленность деГІахувлара паччахьалкхен фонда уставаца дІаденна кьхьодола дешаш.»;

2) 7 даькъа ГІатохар де Іобелгалдаьца дешашца «, экспертни совета компетенце дІаденна лоархІаш да укх статьяй 6¹ даькъаца белгалдаь дешаш».

Статья 2

Ер Закон низаца чоагІденна болх бе долалу, ер официално кепатеха итт ди чакхдаьннача дийнахьа денз.

ГІалГІай Республика
Мехкда

Келаматнаькъан М.М.

г. Магас
2025 шера «9» апрел
№ 9-РЗ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«Льяттан юкъ-моттигаш дІа-хьа нийсъярах долча» ГІалГІай Республика Закона 20¹ статьяйна хувцамаш юкъедахьара хьакъехьа

ТІайцад

ГІалГІай Республика
Халкъа Гуллама

2025 шера тушола бетта 27 ди

Статья 1

«Льяттан юкъ-моттигаш дІа-хьа нийсъярах долча», 2007 шера оагІой бетта 14 дийнахьарча, №50-РЗ йолча ГІалГІай Республика Закона (газет «Сердало», 2007 шера оагІой бетта 22 ди; 2009 шера оагІой бетта 15 ди; газет «ГІалГІайче», 2010 шера аьтинга бетта 17 ди; газет «Сердало», 2011 шера наджоанцхой бетта 15 ди; газет «ГІалГІайче», 2011 шера ардара бетта 6 ди; 2013 шера лайчилла бетта 7 ди; 2014 шера лайчилла бетта 8 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2015 шера аьтинга бетта 1 ди; 2016 шера майтсела бетта 6 ди, аьтинга бетта 2 ди; газет «ГІалГІайче» 2016 шера лайчилла бетта 29 ди; интернет-газет «ГІалГІайче», (www.gazetaingush.ru), 2018 шера оагІой бетта 29 ди; 2019 шера лайчилла бетта 5 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2020 шера бекарга бетта 3 ди; 2022 шера кІимарса бетта 15 ди; интернет-газет «ГІалГІайче» (www.gazetaingush.ru), 2023 шера бекарга бетта 7 ди; 2024 шера кІимарса бетта 19 ди) 20¹ статьяйна юкъехьо Іобелгалдаь хувцамаш:

1) 1 даькъа дешашца «торгаш дІа а ца хьоиш» ГІехьа ГІатохар де

дешашца «юридически лицашта ГІалГІай Республика Мехкдаь амалтаца»;

2) 3 даькъа цьхоалагІча абзаце дешашца «инвестиционни проекташта» ГІехьа ГІатохар де дешашца «(фусамаш хьалъяра йоккха инвестиционни проекташ ца лаьрхІача)»;

3) ГІатохар де Іобелгалбаь чулоацам болча 3¹ даькъаца:

«3¹. Фусамаш хьалъяра инвестиционни проект (дукха квартираш йола комплекс, дукха квартираш йола цІа) йоккхача инвестиционни проектаца дІалархІара боарамаш да, инвестиционни проект укх даькъа Іобелгалъяьча 1 е 2 а 3 а пункташта нийса хилар:

1) инвестиционни проект я инвестораи ГІалГІай Республика инвестиционни политиках йолча уполномоченни органаи юкъе оттабаьча инвестиционни барт барца, юькара мах 1,5 миллиард сома маьхал кІезигах а боацаш, «Городской округ город Магас» е «Городской округ город Назрань» доазонаш тіа кхоачашьеш е 700 миллион сома маьхал кІезигах йоацаш ГІалГІай Республика кьхьйолча муниципални образованешка хьалъяри эксплуатацие дІаялари;

2) проект кхоачашьяро белгалду арендах хьаййичаца лъьттан даькъа тіа 30 эзар квадратни метрал кІезигах йоаца нах чубаха фусамаш «Городской округ город Магас» е «Городской округ город Назрань» доазонаш тіа е 10 эзар квадратни метрал кІезигагІа йоаца нах чубаха фусамаш ГІалГІай Республика кьхьйолча муниципални образованешка хьалъяри эксплуатацие дІаялари;

3) 1 а 2 а пункташка белгалъяь инвестиционни проекташ кхоачашьяра, паччахьалкхен е муниципални доалахьа дола лъьттан доакъоиш арендах дІалу торгаш а дІа ца хьоиш, дукха квартираш йола фусамий комплекс цига хургйолаш, ГІалГІай Республика доалахьа паччахьалкхен е муниципални доалахьа дІаланза яргйоаца хьалаш белгал а доахаш, нах чубахача фусамий проект кхоачашьяь яьлча, фусамий объектерча юькарча моттигий боарамех 7 процентал кІезигагІа йоацаш.

Укх пункте Іобелгалъяь нах чубаха фусамаш дІалу инвестиционни проект инвестораи ГІалГІай Республика инвестиционни политиках йолча уполномоченни органаи юкъе оттабаьча инвестиционни бартца нийса кхоачашьяь яьннача хан-юька цьхан беттал ГІехьа а ца доаккхаш.».

Статья 2

Ер Закон низаца чоагІденна болх бе долалу, ер официално кепатехача дийнахьа денз.

ГІалГІай Республика
Мехкда

Келаматнаькъан М.М.

г. Магас
2025 шера «9» апрел
№ 10-РЗ

ГІАЛГІАЙ РЕСПБЛИКА

ЗАКОН

«ГІалГІай Республика доазон тіа долча дукха квартираш йолча ценошкара юькара доалахье капитално тоаяр вІашГІехьацкхарах долча» ГІалГІай Республика Закона 8 а 12 а статьяшта хувцамаш юкъедахьара хьакъехьа

ТІайцад

ГІалГІай Республика
Халкъа Гуллама

2025 шера тушола бетта 27 ди

Статья 1

«ГІалГІай Республика доазон тіа долча дукха квартираш йолча ценошкара юькара доалахье капитално тоаяр вІашГІехьацкхарах долча» 2013 шера ардара бетта 11 дийнахьарча, №30-РЗ йолча ГІалГІай Республика Закона (газета «ГІалГІайче», 2013 шера ардара бетта 17 ди; 2014 шера кІимарса бетта 3 ди; 2015 шера ардара бетта 10 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2016 шера аьтинга бетта 2 ди, лайчилла бетта 29 ди; 2017 шера, бекарга бетта 26 ди; интернет-газет «ГІалГІайче» (www.gazetaingush.ru), 2019 шера оагІой бетта 2 ди; 2021 шера кІимарса бетта 6 ди; 2023 шера бекарга бетта 26 ди; 2024 шера тушола бетта 18 ди) юкъехьо Іобелгалдаь хувцамаш:

1) 8 статьяй 1 даькъе дешаш «копи тіа а тохаш» хувца дешашца «цунца хила деа фусаме паччахьалкхен ГІахьожаме органага сведенеш дІадахийтарах дола, Кодекса 46 статьяй 1 и 1¹ доакъоиша отта ма дарра йолча аргІанца нийса, подлинник а йолаш»; дешаш «3 а 4 а доакъоиша» хувца дешашца «3 – 5 доакъоиша»;

2) 12 статьяй 2¹ даькъа ГІатохар де Іобелгалбаь чулоацам болча 5 а 6 а пункташка:

«5) капитални тоаяра регионални программа хувцамаш юкъедахьар дувзаденна да, ценошка чухьнахьара газ дІаялара инженерни системаш тоаяра, хувцара, лифташ тоаяра, хувцара, модернизаци яра, лифтови шахташ, машинни блочнии фусамаш тоаяра балхаш дІадахьара хан-йовкъаш хувцаьларца»;

6) дукха квартираш йолча ценой технически хьал тахкарца йолча чаккхенашца оттадой, нагахьа санна услугах яр (е) дукха квартираш йолча ценошкара юькара доалахье тоаяр, капитално тоадара регионални программаца белгал ма дарра, оттаяьча хан-юькаца дІадахьар дІадехаш дац.».

Статья 2

Ер Закон низаца чоагІденна болх бе долалу, ер официално кепатеха итт ди чакхдаьннача дийнахьа денз.

ГІалГІай Республика
Мехкда

Келаматнаькъан М.М.

г. Магас
2025 шера «9» апрел
№ 11-РЗ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

ГІалГІай Республика паччахьалкхен даржий хьакъехьа

ТІайцад

ГІалГІай Республика
Халкъа Гуллама

2025 шера бекарга бетта 10 ди

Статья 1. ДІа-хьа нийсдара предмет

Укх Законом дІаоттаго ГІалГІай Республика паччахьалкхен даржий перечень «Российски Федерацие паччахьалкхен граждански службах долча» 2004 шера кІимарса бетта 27 дийнахьарча №79-ФЗ йолча Федерални закона 1 статьяй 1 пунктаца, ГІалГІай Республика Конституццеа, «ГІалГІай Республика паччахьалкхен граждански службах долча» 2005 шера лайчилла бетта 30 дийнахьарча №45-РЗ йолча ГІалГІай Республика Закона 1 статьяй 1 пунктаца нийса.

Статья 2. ГІалГІай Республика паччахьалкхен даржаж

1. ГІалГІай Республика паччахьалкхен даржаж –ГІалГІай Республика

паччахьалкхен органии декхарах юьхьудухьал кхоачашде оттадаь дола даржаж.

2. Мегийташ да ГІалГІай Республика паччахьалкхен даржа шолха цІи яккхар.

3. Паччахьалкхен органии декхарах юьхьудухьал кхоачашде дІаоттадо Іобелгалдаь ГІалГІай Республика паччахьалкхен даржаж:

- 1) ГІалГІай Республика Мехкда;
- 2) ГІалГІай Республика Халкъа Гуллама Председатель;
- 3) ГІалГІай Республика Правительства Председатель;
- 4) ГІалГІай Республика Хоржамий комиссе Председатель;
- 5) ГІалГІай Республика ГІахьожаме - лархІара палата Председатель;
- 6) ГІалГІай Республика Правительства Председателя хьалхара заместитель;
- 7) ГІалГІай Республика Правительства Председателя заместитель;
- 8) ГІалГІай Республика Правительства Председателя заместитель - ГІалГІай Республика Министр;
- 9) ГІалГІай Республика Халкъа Гуллама Председателя заместитель - ГІалГІай Республика Халкъа Гуллама комитета Председатель;
- 10) ГІалГІай Республика Халкъа Гуллама депутат;
- 11) ГІалГІай Республика Халкъа Гуллама комитета Председатель;
- 12) ГІалГІай Республика Халкъа Гуллама комитета Председателя заместитель;

13) Российски Федерацие Президент волчара ГІалГІай Республика Массазара викал;

14) ГІалГІай Республика Министр;

15) ГІалГІай Республика Халкъа Гуллама Аппарата Кулгалхо;

16) ГІалГІай Республика Мехкдаи Правительстваи Администраце

Кулгалхо;

17) ГІалГІай Республика Мехкдаи Правительстваи Гулакхий управляющи;

18) ГІалГІай Республика Мехкдаи Правительстваи Руководитель Администраце Кертерча урхаллен кулгалхо;

19) ГІалГІай Республика Хоржамий комиссе Председателя заместитель;

20) ГІалГІай Республика Хоржамий комиссе секретарь;

21) ГІалГІай Республика сага бокьонех вола Уполномоченни;

22) ГІалГІай Республикерча предпринимателей бокьонаш лораяра Уполномоченни;

23) ГІалГІай Республикерча берий бокьонех вола Уполномоченни;

24) ГІалГІай Республика ГІахьожаме - лархІара палата Председателя заместитель;

25) ГІалГІай Республика ГІахьожаме - лархІара палата аудитор;

26) машара судхо.

Статья 3. Ер Закон низаца чоагІдалар.

Ер Закон низаца чоагІденна болх бе долалу, ер официално кепатехача дийнахьа денз.

ГІалГІай Республика
Мехкда

Келаматнаькъан М.М.

г. Магас
2025 шера «11» апрел
№ 12-РЗ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«ГІалГІай Республика муниципални боарама бокьон актий регистр вІашагІтохара а лелаяра а аргІах долча» ГІалГІай Республика Закона 1 а 6 а статьяшка хувцамаш юкъедахьара хьакъехьа

ТІайцад

ГІалГІай Республика
Халкъа Гуллама

2025 шера майтсела бетта 20 ди

Статья 1

«ГІалГІай Республика муниципални боарама бокьон актий регистр вІашагІтохара а лелаяра а аргІах долча» 2009 шера тов бетта 29 дийнахьарча №37-РЗ йолча ГІалГІай Республика Закона (газет «ГІалГІайче», 2009 шера ардара бетта 8 ди; газет «Сердало», 2010 шера лайчилла бетта 9 ди; газет «ГІалГІайче», 2013 шера ардара бетта 5 ди; 2014 шера тушола бетта 7 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2015 шера ардара бетта 7 ди; 2016 шера тушола бетта 30 ди; интернет-газет «ГІалГІайче» (www.gazetaingush.ru), 2020 шера аьтинга бетта 30 ди; Официални бокьон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2022 шера тушола бетта 4 ди) юкъехьо Іобелгалдаь хувцамаш:

1) 1 статьяй 2 даькъа Іобелгалъяьча редакцие дІаьзде:

«2. Регистр лелаяр кхоачашду ГІалГІай Республика Мехкдас викал яьча ГІалГІай Республика кхоачашдара Іаьдала органы (дІахо – уполномоченни органы) укх Законом оттаяьча аргІанца нийса.»;

2) 6 статьяй 1 даькъа Іобелгалъяьча редакцие дІаьзде:

«1. Муниципални бокьон боарама акта бокьон экспертиза ю уполномоченни органы из регистра юктейихьача дийнахьа денз ткьаи итт балха денал ГІехьа а ца доаккхаш. Хиланза даргдоаца хьал этгача, из хан-юьк дІаьхьаькь йиш я уполномоченни органа кулгалхочо, бакьда итт балха денал совнагІа а доацаш.».

Статья 2

Ер Закон низаца чоагІденна болх бе долалу, ер официално кепатехача дийнахьа денз.

ГІалГІай Республика
Мехкда

Келаматнаькъан М.М.

г. Магас
2025 шера «12» июнь
№ 14-РЗ

ГІОБЪЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат серии 06 АБ №0010242 о полном среднем образовании (11 кл.), выданный СОШ №9 г. Малгобек в 2012 г. на имя Байгереовой Миланы Айсавны, считать недействительным.

Утерянный диплом серии 110604 №0013341, выданный ГБПОУ «Пожарно-спасательный колледж» в 2023 г. на имя Атигова Магомед Адамовича, считать недействительным.

Утерянный диплом №90 НН 0017207, выданный ПТУ №1 в 2009 г. на имя Гелисханова Ахмета Казбековича, считать недействительным.

Іалам лорадерашта керда машин кхаъчай

Коазой Мадина

ЛаърхІа йола LADA NIVA TRAVEL яха миччаха гІолла чакхьаргІола автомобиль кхаъчар, республикан хьун ганз лораш болча боахаме.

«Сердало» газетага ГІалІай Республикан Іалама Министерстве ма аллара, керда автомобиль лаърІа я гувнаш долча моттигашка, кхьІола машин халла марда Іайохалуш йоацача, кхаъстта хьун моттигашка лелаяра. Цул совгІа, тІаваха веза никъ а цо хьагойт, цунца хьун дакъ тІара болх аттача боакхаш.

«Тха инспектораша тІахьожам лоаттабу хьун бокхонаш лораяра, цІера кхерамзлен Іалашо яра. Техника дикал Іаткьаш я тІахьожам лоаттабара балха дикал лакхьяра; иштта, кхоачамбоацараш гучадоахаш, накъаяргьарех я из. Цудухьа цхьаькха а цхьа NIVA TRAVEL цу лорхІамеча балха тІа накъаяргья», - аьлар Іалам лорадеча боахаме.

ТолашагІа йола доалахьара бешамаш ярашта, доккха ахчан совгІаташ дергда

Гаьгенаькъан Мартина

Мехка кулгалхошкара доккха совгІат кхоачаргда эггара толашагІа коара бешамаш ярашта. Укх бетта 13-ча дийнахьа йолалуш я хІара шера дІакхухьаш йола уж беркате яхьаш. Из хоам «Сердало» газетага

бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Хоржам беча юкье керте оттабу бешара чуэцаш болакхача, из тайп-тайпара хилар, беш хоза кулг тохаш, терко еш лелаеш хилар. Эггара хозагІа, беркатегІа беш ярашта дала оттадаьд 500

000 совгІа ахча. ШоллагІа моттиге эттачо 300 000 сом дІаэцаргда, хІаьта кхоалагІа моттиг кхаъчачо - 200 000 сом. Иштта бешамаш лелача 20 сага 100 000, 50 000 сом дала лаърхІад», - йоах тхога бенача хоам.

Белгалде деза, цу яхьашта юкье дакъа лаца ловш бола

бахархой вай мехка хІара шера дукхагІа болга. 2021-ча шера дехар чуденнараш 192 саг вар, 2023-ча шера 570-га кхоачаш бар доакъашхой. Цу гІулакхо хьаьбокх, шоай коа беркате бешамаш кхее ловраш денгара ди мел доал дукхагІа болга, хІаьта из дега чІоарІа тоам беш да.

Шолже ца йоагІаца Іокхийса нувхаш дІайоахаш латт

Коазой Мадина

Республикан доазон тІара экологически хьал тоаде дагахьа, доал деча дакъ тІа

болх дІахьу, ца йоагІаца моттиге нувхаш ІоаергІоацаш.

Цу тайпара, Шолжа-Шахьара администраце яхачох,

из леладерех 12 саг административни бехктокхаме эзар, цар гонахьара хьал бІехдарах. Бакъда аргІанара болх мишта латт хара баха хиннача ша-

хьара администраце викалашта гучадаьлар, из наха башха теркалдаь цахилар.

«Нах бахача дакъ тІа гІишлошъечара нувхаш

Іокхийсаьр, цо экологи а, гонахьара Іалам а, наьха могашал а телхаю, из бокхонах доагІаш дац», - аьлар моттига доал дераша.

сердало

Учредитель:
Государственное
автономное учреждение
«Издательский дом
«Сердало»

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Роскомнадзора
по Республике Ингушетия.
Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033
от 16 декабря 2024 г.
E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
ГАУ «Издательский дом «Сердало».
Время подписания номера
по графику в печать:
11 июня 2025 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № ____ Тираж: 2000 экз.

Казахстанерча яхъашка белгалваьлар вай спортсмен Маценаькъан Ювсап

Гаьгенаькъан Мартина

Астанерча эллиной-румий латарах йолча яхъашка, белгалваьлар вай мехкахо. Казахстана Кубок яккхар Маценаькъан Ювсап, ший мел бола низ-хьинар гойта. Из хоам «Сердалога» бир Минспорта зарбан болх лелабеча Гаппархой Аишас.

«97 кийла дозал долча спортсменашта юкье дика толам баьккхар «Ади – Ахмад» яхача спортклуба доакъашочо. Казахстана ерригача моттигаш-кара гулбенна спортсменаш яхь дӀахьош хиннача кӀира ше-ше котвала герташ вар», - дийцар тха газетага.

Белгалде деза, «Сердало» газето цу клуба цхьаькха спортсменах, 87 кг дозал долча, котало яккхача спортсменах Йовлой Исламах хьалха яздаь хиннилга.

МагӀалбикера Ӏаддалхой яхъаш чакхъаьлар

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгӀайче йистеяьлар шин дийнахьа дӀахьош хинна Ӏаддалхой яхъаш, уж вӀашагӀеьхкаяр «ГӀурба МагӀалбик» Комитето, шахъара кагирхоша дика хьал а лоацаш, Ид аль-Адха бу-салба наьха цӀай хилар-ца дувзаденна, яхаш, дий-цар «Сердало» газетага МагӀалбик-Шахъара кхела кулгалхочо Бекбузарань-къан Хьусена.

ДӀадахача шоатта дийна-хьа, яхъаш дӀайолаелар кхал-наха а берашта а юкье. Кхална-хах котьяьлар Ӏалбаканькъан Лиана. ШоллагӀа даькъ тӀа яр Овшанькъан Роза. КхоалагӀа моттиг яккхар БӀарахой Заре-мас.

Берех хьалхара моттиг яь-ккхар Цхьорой Ӏаддала. Белха-рой Махьмад, ГетагӀазанькъан Адам шоллагӀа, кхоалагӀа моттиге бар.

Кирандийнахьа тамаший-на хьажар хилар маӀача наха юкье. Укхаза хьалхара мот-тиг а, Ӏумрат де ваха путӀевка а (зӀамагӀа дола Хьажол) елар Йовлой Адама. Пазакханаькъан Ислама шоллагӀа моттиг як-кхарах устагӀа белар. Дебара-наькъан Ӏумара совгӀата сахьат делар.

Лакха толам гойташ ва, «Ади-Ахмад» яхача клубера БӀарахой ИсмаӀал

Гаьгенаькъан Мартина

Россе яхъашка лакха толам гойташ хьавоагӀа, вай мехка-хо БӀарахой ИсмаӀал. Омске дӀабихьача Россе боккхача эллиной-румий латарах болча кьовсаме белгалваьлар спор-

тсмен. Из хоам «Сердалога» бир спорта гӀулакхех йолча Федераце болхлоша.

«Сибре дӀахьоча яхъашка, лакхерча лагӀа тӀа бала ловш, котбала герташ, говзал гойташ хиннараш 500 совгӀа толашагӀа

бола спортсменаш бар. Борза майдилг йоаккхаш белгалваь-лар вай спортсмен», - дийцар тхога.

«БӀарахой ИсмаӀала, дӀахьоча спорта наькъ тӀа пайдане хургдараш дукха хьа-ийцад аьнна хет сона цигара.

Низ хиларал совгӀа, ший тай-пара говзал, кӀоарга хьаькьал эшаш я спорт. Иштта йоккха-ча яхъашка кхоалагӀа моттиг яккхар а вай мехка лоархӀаме, дика да», - белгалдир республи-кан спорта хьалха латтача Бел-харой Руслана.

ГалгӀай тхэквондиста Кьамурзой Иийсас дика толам баьккхар Селий мехка

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгӀай тхэквондиста Кьа-мурзой Иийсас дика толам баьккхар Селий мехка дӀахьош хиннача тхэквондо (ВТФ) яхъашка, яхаш, дий-цар «Сердало» газетага спор-

та Министерствон зарбан болх лелабеча Гаппархой Аишас.

«ГалгӀай ишколе кхевеш волча Иийсас, 58 кг дозал долаш, кхоалагӀа моттиг яь-ккхар. Из кийчвеш кьахьий-

гар хьехамчаша Цискань-къан Ибрахима, Кьамур-зой Илеза, Хьамзас», - аьлар хоамо.

Кхаь дийнахьа, тайп-тайпарча Россе моттигаш-карча говзанчаша Махачка-ле спортивни говзал гойтар.

Россе 2025 кагирхой VI ахкан Спортакиаде дакъа лаьцар 21 шерага кхаччалца ха яьннача йиӀигаша, кӀаьнкаша. Из болх вӀашагӀабеллараша тхеквондох йола яхъаш хетайир Федераце юкьарлон болхлочунна Маго-медов Ӏадрахьмана.